Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-нээ гарана | № 217 (14237) | 1973 оной сентябриин 14, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...ХЭ ТЭМСЭЛЭЙ МАНЛАЙДА — КОММУНИСТНУУД

...АНАЙ аймагай ажал... илангаяа малшад, ...жэлэй гурбадугаар ...ы удха шанартай ...hала hайн хүдэлжэ ...Үнгэрhэн үбэлжэлгын ...алшадай дунда дэл... бүхэсоюзна социалис ...өөндэ эдэбхитэйгээр ...алсаха зуураа, аймагай ...hайн үрэ дүнгүүдые ...гэжэ тэмдэглэлтэй.

...оной түрүүшын ...hарын дүн гаргаха... ...ажалай продуктнуу... ...ха, гүрэндэ тушааха ...нилээд амжалтатай ...манай аймаг респуб... ...дотороо нэгэдэхи hуу... ...hэн байгаа. Тиигэжэ ...манай КПСС-эй обко... ...республикын Министр... ...Соведэй ба облпроф... ...дамжуулгын Улаан ...дэхи мүнгэн шантай... ...рюулагдаа hэн.

...жэлдээ түрүүшын ам... ...омогорхон баярла... ...магай ажалшад хүдэл... ...өө эршые бүри шан... ...Сентябриин нэгэндэ ...hү худалдаха гурбан ...ай түсэб дүүргэhэн ...элидхээ. Нэмэлтэ ...айгаар юhэн hарын ...35.230 центнер hү ...тушааха байгаа ...244 центнертэ хүр... ...гаа. Энэмнай нёдон... ...энэ үеынхитэй са... ...5612 центнерээр ...ою. Үнгэрhэн hара... ...туршада илангаяа ...айский». Худанай ...дай hү haалиин фер... ...малшад ехэ ураг... ...ар хүдэлжэ гараа.

..., сэхыень хэлэхэдэ, ...манай амжалта өөрөө ...хүрэжэ ерээ бэшэ ...манай нийтын адууhа ...лжэлгын үедэ бар... ...хэ тэжээл бэлэдхэ... ...өө ажахынуудай ди... ...удэй, партийна орга... ...уудай, мэргэжэлтэ... ...hан ехэ оролдол... ...сусашагүй хү... ...үрэ дүн болоно. ...лан болон бэлшээ... ...жэл hайнтай болго... ...асуудал хэзээ бү... КПСС-эй райкомой, ...дай партийна орга... ...уудай үдэр бүриин ...доро байдаг. Сабша... ...шанаржуулан hайжа... ...талаар Худанай сов... ...баян дүй дүршэл... ...гэжэ хэлэхэ ёhо... ...Энэ ажахы hүүлэй ...дэ холын хараатай... ...арилтагүйгөөр саб... ...үндэhөөрнь hайжа... ...хүдэлмэри ябуулжа ...Имагтал тэрэнэй ...жэшээнь, нёдондо ...адууhа малай тэ... ...харгалзамжые 81 ...хангажа шадаа. Ха... ...ондо энэнь миил ...ент байгаа hэн. Энэ ...тэжээлэй хангасые 90 ...дэ хүргэхэнь бата.

...дүрбэн жэлэй ...Худанай совхоздо ...тар хаягдаhан. шугы ...ада, болдогто да... ..., балшээришье боло... ...даар бэшэ газар ...эгдэн шанаржуулаг... ...ашаглалгада оруулаг... ...йна. Эдэ участогууд... ...дахан олон жэлэй ...үргаса юрын саб... ...лхиhаа холо дээ... ...бээ 1970 ондо саб... ...гектар бүриhөө ...ргээр 11,3 центнер ...абтаhан hаа, таримал ...15 центнер бо... ...Тиихэтэй хамта ...лэй таримал ногоо... ...рынь үнэ сэн нилээд ...Жэшээнь, 1972 он... ...сабшалан дээрэ... ...hан центнер үбhэнэй ...үнэ сэн 5 түхэриг ...ээ болоhон байгаа. ...центнер таримал но... ...(үбhэнэй) өөрынь ...сэн 2 түхэриг 95 мүн-

гэтэ болоо hэн. Эдэ бүхы хүдэлмэриие совхозой главна мелиоратор, коммунист Борис Раднаевич Санжимитыпов хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрнай өөрынгөө хэрэг табан хурган шэнгеэр мэдэхэ, түрүү, шэнэ юумэнэй түлөө хам ородог хүн.

Тус совхозой Улааха-Аралай hү haалиин фермэ хадаа аймаг соогоо эгээл түрүү ябадаг юм. Энэ фермын коллективые ажалай, дайнай ветеран, дайшалхы ба ажалай дүрбэн орденой кавалер, КПСС-эй гэшүүн Д. Р. Жимбеев хүтэлбэрилдэг. Коммунистын даадаг тус коллектив hү haаха, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаряа hарahaa hарада үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соо түрүү hуурида алхалдаг ёhо заншалтай болонхой. Шиидхэхы жэлэй найман hарын туршада эндэхи haалишад үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1694 килограмм hү haагаад байна. Иимэ үрэ дүн аймагай нэгэшье фермэ даб дээрэ туйлаадүй байhаар. Улааха-Аралай малшад үбhэ хуряалга дээрэ ямар зэргэ hайнаар хүдэлжэ байна гээшэб! Даабариhаа гадуур 2000 центнер үбhэ hүриhжэ абахабди гэжэ нүхэр Жимбеев haя хэлээ hэн. Теэд иимэ ехэ үбhэтэй болоходоо, малшадай хойто жэлдэ бүри ехэ hү haаха байhандань этигээгүйдэ аргагүйл.

Энэ жэл, шиидхэхы удха шанартай жэл аймагай табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые хангаха жэл болохо ёhотой гэжэ бидэ hайн ойлгонобди. Тиимэhээ амжаhан туйлалтануудаа улам бэхижүүлхэ гэhэн гол зорилготойбди. Тиихын тула бүри эртэhээ ниитынгээ адууhа малай ерэхэ үбэлжэлгэдэ эзэн ёhоор бэлдэхэ, яажашье haань ехээр үбhэ, шэмэтэ тэжээл малдаа суглуулжа абаха зайлашагүй зорилго урдаа табинхайбди. Түсэбэй ёhоор болоходо 263 мянган центнер үбhэ, 46 мянган тонно силос болон бусад шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха зэргэтэйбди. hүүлэй мэдээнэй ёhоор, аймагай ажахынууд 170 мянган центнер үбhэтэй, 40 мянган центнер сенажтай, 37 мянган тонно силостэй, 500 центнер ногооной гурилтай болоод байна.

Гэбэшье аймагай ажалшад бүри ехэ үбhэ, бэшэ тэжээл абаха аргатай байгаа. Харин үбhэндэ haя ороод байха үеэр таhалгаряагүй гэхээр ороhон бороо хүдэлмэриимнай нилээд хойшонь татаа. Тиибэшье haань, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэ нёдондонойхиhоо нилээд урагшатайгаар ябуулагдажа байна. Үбhэ хуряалгын ябаса эдэ үдэрнүүдтэ hаhала шамдуу, урагшаа дабшасатай.

Эдэ бүхы hайн хэрэгүүд, туйлалтанууд, элбэг тэжээлэй түлөө тэмсэл имагтал партийна организацинуудай хүтэлбэри доро дэлгэрнэ. Хүдөө ажахыдахи энэ гол шухала кампаниие коммунистнууд толгойлно, тэдэнэр ажал дээрээ үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ. Олонхи совхозуудай парткомууд бүри хуряалгын эхилээдүй байхада, үбhэн дээрэ коммунистнуудые олоор табиха, тэдээндэ эгээл хүндэ, харюусалгатай участок даалгаха эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна.

Ниитын ажахын хүгжэлтын, партии доторой ажабайдалай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партийна суглаануудай үзүүлдэг нүлөөн улам ургажа байна. Отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай, партийна бүлэгүүдэй ажал ябуулга нилээд эдэбхижээ. Хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, ажахын байдалай түлөө мал ажал дээрэ, таряалан дээрэ хүдэлжэ байhан ажалшадай харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй анхарал зорюулагдана. Партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-тай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй удхые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри совхозой, отделени, бригада, фермэ, звено бүхэнэй мүнөөдэрэйн зорилготой сэхэ холбоотойгоор ябуулагдана.

Мүнөө үедэ аймаг дотор партийна 16 бүлэг хүдэлжэ байдаг юм. 68 коммунистнууд бригада, звено хүтэлбэрилнэ. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлэгшэдэй дунда партийно-комсомольско 10 бүлэг эмхидхэгдэнхэй. 300 гаран коммунистнууд үбhэ хуряалгада, силос, сенаж даралга дээрэ сэхэ хүдэлжэ байна.

Жэшээнь, Хэжэнгын совхозой үхэршэдэй бригадын бригадир Дагба Цыдыпов, ахалагша хонишон Шагдаржап Бальжинимаев, луговодуудай бригадир Гомбожап Жанчиков үбhэ хуряалга дээрэ ехэ hайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ ябана. Урданай коммунист Гомбожап Жанчиков луговодуудай бригадираар 1964 онhоо хүдэлнэ. Тэрэнэй бригадада 250 гектар сабшалан даалгагданхай. Бригададань 10 хүн саг үргэлжэ ажаллана. Тэдэнэй Д. Ж. Дамбиев, В. М. Минуев гэгшэдынь коммунистнууд. Тус бригада 3750 центнер үбhэ hүрилжэ абаха даалгабаритай юм. Ойрохон зуура энэ коллектив 3000 гаран центнер үбhэ hүрилжэ үрдеэ. Гектар бүриhөө адаг 15 центнер үбhэ абаха байхабди гэлсэдэг.

Чисаанын совхозой хоёрдохи отделенидэ эмхидхэгдэhэн партийна нэгэ бүлэгые хонишодой бригадир коммунист Г. И. Кривошеев хүтэлбэрилнэ. Энэ бүлэгэй гэшүүд пенсионернууд Г. М. Трофимов, Д. Н. Терентьев, А. К. Павлов, хүдэлмэришэн Л. М. Кожемякин гэгшэд залуушуулhаа дутуугүй ажаллана. Мүнөө 1650 центнер үбhэтэй болонхой. Парторг Г. И. Кривошеевтэй хөөрэлдэхэдэ, үшөө 2000 центнер үбhэ hүрилжэ абаха байхабди гэжэ мэдүүлээ hэн.

«50 лет Октября» совхозой Ч. Ринчинотой, «Первомайский» совхозой И. Я. Яковлевай даадаг партийна бүлэгүүд муу бэшээр хүдэлнэ. Түрүү ябаха үүргэеэ коммунистнуудай эрхимээр бэелүүлжэ байhан иимэ жэшээнүүдые Хэжэнгын аймагай алишье ажахы дээрэhээ үшөө олоор харуулжа болохоор. Үнэхөөрөө, сабшалан дээрэ хүдэлжэ ябаhан диилэнхи олон коммунистнууд ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ тэжээл суглуулжа абахын түлөө тон габшагайгаар, зоригжол түгэсөөр хүдэлжэ байна. Тиихэ уялгатайшье. Үбhөөр лэ баян ондо ороо хадаа ниитымнай адууhа малай ашаг шэмэнь арьбан, үдэсэнь hайн байха ха юм.

Мал ажал аймагай шиидхэхы удха шанартай hалбаринь. Ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээлэй үндэhэ hуури байгуулха гээшэ түбхын түрүүндэ шиидхэхэ хэрэгнай. Энэ шухала зорилго шиидхэлгэдэ Хэжэнгын коммунистнууд хэзээ хэзээнэйхиhээ эдэбхитэйгээр, харюусалга болон эрилтэ ехэтэйгээр оролсоно.

Б. АНГАРХАЕВ,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

«Гусиноозерская» шахтын табадахи участогай хүдэлмэришэд юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабариhаа гадуур 10 мянган тонно нүүрhэ малтахаар уялга абаhан юм. Найман hарын дүн гаргахада эдэнэр түсэбhөө гадуур 13,5 мянган тонно нүүрhэ малтажа абаhан уялгаяа уридшалан дүүргэбэ. Табадахи участогай коллектив жэлэй дүүрэтэр бүри габшагайгаар хүдэлхэ гэhэн зорилго урдаа табинхай. 84-дэхи, 88-дахи лавануудсоо хүдэлдэг нүүрhэшэд халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Жэшээлхэдэ, В. С. Можаровай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив оньhон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Тиимэhээ халаан бүриингөө даабари үлүүлнэ. Энэ түрүү коллектив август hарын даабариhаа гадуур 2 мянган тонно нүүрhэ малтаа. Нэгэ тонно нүүрhэнэй өөрынь үные 35 мүнгөөр хямдаруулаад, ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлhэй байха юм. Энэ түрүү хүдэлмэришэдэй дүршэл шадабариие бэшэшье олон хүдэлмэришэд халан абана.

Табадахи участогай эрхим түрүү хүдэлмэришэд аха дүүнэр Лукьян, Николай Калинингтан, И. К. Сальников, М. М. Насыпов, Г. А. Хохрик, Н. А. Исаков гэгшэд халаалайнтаа даабари ходо дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. КМ-87 «Е» түхэлэй комплексно комбайнай машинист Н. А. Исаковай дүрэ зураг Востоксибуголь комбинадай Хүндэлэлэй самбарта табигданхай. Тус участогай хүдэлмэришэд мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиhөө, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиhөө hайнаар хүдэлхэ гэhэн уряае халуунаар дэмжэнэ. Энэ түрүү коллектив юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, 1973 оной социалис мүрысөөндэ шалгарhан тэмдэгтэ хүртэхын тула тэмсэжэ байна.

И. МАЛЬЦЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим машинист Н. А. Исаков.

Д. ЭРДЫНЕЕВЭЙ фото-зураг.

Манай фотокорреспондент Ц. Цыренжаповай фото-зураг дээрэ «Электромашина» заводой кран бүтээн гаргадаг цехэй түрүү слесарьнүүдые, коммунис ажалай ударнигууд М. Ильин, В. Шилов, В. Манушевич гэгшэдые харанат. Энэ ажалша бэрхэ коллектив hара бүриингөө даабариие холо үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ шалгаржа гарадаг юм.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН МЕДИЦИНЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ВРАЧ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай элүүрые хамгаалха талаар габьяатай байhанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй габьяата врач** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Бунаева Александра Михайловнада — Улаан-Үдэ хотын 3-дахи больницын отделениие даагша.

Золтоева Софья Никифоровнада — уушханай ханяада аргалдаг республиканска диспансерэй врач.

Кащенко Валентина Семеновнада — Кабанскын аймагай Каменскын больницын врач.

Ривина Нина Корниловнада — Улаан-Үдын 4-дэхи больницын отделениие даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн
Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной сентябриин 13.

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

РЕСПУБЛИКЫН МАЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

«1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной декабриин 8-най № 723 тогтоолтой, мүн КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй 1972 оной декабриин 13-най № Б—42/8 тогтоолтой зохилдуулан, республикын малшадай дунда дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет **ингэжэ тогтообо:**

Иимэ коллективүүдые социалис мүрысөөндэ илаhан дээрэ тоолоод, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, мүн СССР-эй хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотанууд болон 1.000 түхэриг мүнгэн шан коллектив бүхэндэ барюулха гэбэл:

Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой Хонхолын отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Жамбалтаров Б. Ш.).

Яруунын совхозой 4-дэхи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Зиновьев В. Т.).

Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Шойдопов С. А.).

Хэжэнгын аймагай Загаhатын совхозой 2-дохи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Дамбаев Д-Д. Г.).

Хурамхаанай совхозой 1-дэхи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Раднаев Б. Б.).

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой 1-дэхи комплексно бригадада (бригадирынь нүхэр Киреев К. Е.).

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Табутаров Б. А.).

Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой Заринска отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Бутаков М. Д.).

Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Гребенщиков Ф. Г.).

Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой 1-дэхи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Дунаев Я. П.).

ЛИТВАГАЙ ССР ГҮРЭНДЭ ОРООҺО ХУДАЛДАХА СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Литвагай ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд таряан ажалай продуктнуудые абаха ба бэлэдхэлгые дээшэлүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, гүрэндэ орооhо таряа худалдаха талаар абаhан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэбэ.

Колхоз, совхозуудhаа 243 мянган тонно гэхэ гү, али арадай ажахын түсэбhөө нилээд ехэ таряан орооhо тушаан абалгын пунктнуудта ороод байна. Хара таряа, шэниисэ, ешмээн худалдан абаха түсэбүүд үлүүлэн дүргэгдөө. Гүрэндэ таряа худалдалга үргэлжэлhөөр.

Колхозниггууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, республикын партийна, совет болон хүдөө ажахын эмхи зургаанууд таряа хуряалга, намарай тарилгые түргэн дүүргэхэ, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл абаха, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлнэ.

2 миллион тонно таряан

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр.). Алтайн колхоз, совхозууд хоёр миллион тонно орооhо таряа гүрэндэ худалдаба. Үдэр бүри 100 мянган тонно шэниисэ элеваторнуудта эльгээгдэнэ. Алтайн, Бурлинска, Угловско, Калманска районууд хизаар соогоо түрүүлэн, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргээд, түрэндэ таряа худалдалтаяа үргэлжэлүүлhээр.

Зуу мянган тонно хлопок

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр.). Таджикистанай тушаан абалгын пунктнуудта 100 мянган тонно хлопок тушаагдаба. Тушаагдаhан хлопогой хахадынь нарин утаhанай сортын. Хлопок хуряалгын хүдэлмэри нёдондо жэлэйхиhээ эршэмтэйгээр ябуулагдана.

Ургаса хуряалгада — үргэн дэлисэ

☆ **Түрүүшын 72,623 гектарай таряан хадагдаба** ☆ **56.970 гектарай таряан сохигдожо, гектар бүриhөө 8,4 центнер орооhон абтаа** ☆ **Кукурузын 66 процентнь хуряагдаа.** ☆ **Хартаабхын 9 процентнь, тэжээлэй корнеплодуудай 27 процент малтагдаа.** ☆ **Намарай паар хахалхы түсэб 10 процент дүүргэгдээ.**

1973 оной сентябриин 10-най мэдээгээр, республикын колхоз, совхозуудта таригдаhан **орооhото болон бобово ургамалнуудай 12 процентнь** гэхэ гү, али 72.623 гектар **хадагдаа.** Энэмнай нёдондонойхиhоо хоёр дахин бага болоно.

Таряа хадаха талаар Хориин (29 процент), Захааминай (24 процент), Хурамхаанай (23 процент) аймагууд түрүүлжэ ябана. Теэд эндэ хадагдаhан таряанайнь тон бага хуби хуряагдажа абтаа.

Зүгөөр Кабанскын, Сэлэнгын, Зэдын, Түнхэнэй аймагуудай ажахынууд таряагаа haял хадажа захалhан, түсэбөө 3—7 процент дүүргэhэн байха юм.

Бүхыдөө хадагдаhан таряанай миил 9 процентнь гэхэ гү, али 6800 гектарынь хуряагдажа, 56 мянга гаран центнер орооhон абтаа. Энэнь гектарай 8,4 центнер болобо.

Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозууд хадаhан таряанайнтаа 31 процентыень хуряажа, гектарай 8,6 центнер орооhо суглуулба. Эгээн ехэ ургаса Прибайкалиин, Улаан-Үдын аймагуудта абтаа. Эдэ аймагуудта гектарай 10,7—10,2 центнер орооhон хуряагдаа.

Тон бирагүй ургаса Сэлэнгын, Хэжэнгын, Захааминай аймагуудта абтана.

Силосэй шухала ургамал — **кукуруза** хуряаха хүдэлмэри Кабанскын, Хурамхаанай аймагуудта дүүргэгдээд, Түнхэнэй, Хориин аймагуудта захадаа гарахаяа байна. Тиигэбэшье республика дотор таригдаhан кукурузын 34802 гектарынь гэхэ гү, али оййдоо 66 процентнь хуряагданхай. Энэ хүдэлмэри илангаяа Сэлэнгын (26 процент), Хяагтын (36 процент) аймагуудта ехэ гээтдэлдэ оронхой. Силосэй бусад ургамалнууд хуряагдажа сүм абтаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ **хартаабха** хаа хаанагүй хуряагдажа захалаа. Түрүүшын 757 гектарай хартаабха малтагдажа, түсэб 9 процент дүүргэгдэбэ. Хартаабха эгээн ехээр таридаг Улаан-Үдын аймагта 211 гектарай ургаса хуряагдажа, гектар бүриhөө 82 центнер малтагдаа. Кабанскын аймагай ажахынуудта 130 гектарай хартаабха малтагдажа, гектар бүриhөө 102,9 центнер ургаса абтаа. Хартаабхын баян ургаса мүн Баргажанай, Прибайкалиин аймагуудта хуряагдана.

Харин энэ хүдэлмэри Сэлэнгын, Хяагтын, Зэдын аймагуудта haял эхилжэ байна. Зэдын, Загарайн, Хориин аймагуудта хартаабхын ургаса бирагүй.

Яруунын, Захааминай аймагуудай ажахынууд **тэжээлэй корнеплодуудые** хуряажа захалаа. Түрүүшын 27 гектарай ургаса малтагдаба.

Республикын колхоз, совхозуудта **овощ** хуряалга үргэлжэлhөөр. hүүлэй мэдээгээр, 141 гектарай ургаса абтажа, түсэб 7 процентдэ хүргэгдөө. Гектар бүриhөө дунда зэргээр 60 центнер ургаса хуряагдаба. Бэшүүрэй аймагай ажахынууд овощ хуряаха түсэбөө 43 процент дүүргэнхэй. Зүгөөр эндэ ургасань бага, гектарай арайхан 38 центнер болоо. Хяагтын аймагта гектарай 166 центнер овощ хуряагдажа байна.

Силосэй болон бусад ургамалнуудай 80 мянга гаран гектар таряалангай сүлөөрөөд байбашье, **намарай паар** хахалха хүдэлмэри тон аали нобшоор ябуулагдана. Сентябриин 10-най байдалаар оййдоо 19.140 гектар намарай паар хахалагдажа, түсэб 10 процент дүүргэгдээ.

Намарай паар хахалха хүдэлмэриин түсэб Захааминай аймагта 33 процент, Прибайкалиин аймагта — 21, Түнхэндэ — 16, Кабанскын аймагта — 16 процент дүүргэгдээд байна. Тиин Баргажанай аймагта нэгэшье гектар паар хахалагдаадүй. Сэлэнгын, Хурамхаанай, Хяагтын, Хориин аймагуудта энэ хүдэлмэри урдынхидаал али гэдэргэ татагдана.

Энэ жэлдэ намарай паар хахалалгада haаа хүргэхэ шалтагаан байхагүй. Газар шиигтэй, малай бэлшээри hайн, тракторнууд хүсэд хүрэхөөр бии. Имагтал энэ шухала хүдэлмэриие тоолоогүй дээрэhээ иимэ баримтанууд тохёолдоно гээшэ. Намарай паар хахалха хүдэлмэридэ бии байгаа тракторнуудаа табижа, тэндэ hайнаар ажаллаhан трактористнуудые али болохоор урмашуулха саг ерээ.

ЧИЛИИН АРАДТАЙ hАНАЛ НЭГЭТЭЙБДИ

...зидент Сальвадор Альенде толгойлдог Арадай ...хуулита правительствада эсэргүү. Чилиин ...ай демократическа түйлнуудта эсэргүү сэрэгэй ...тын хэгдэhэн тухай ...ад, совет хүнүүд ехээр ...лээ хүдэлбэ.

...ССР-эй хото городуудта, ...тосхонуудта ажаhуу... ...дэлмэришэд, колхоз... ...уд, эрдэм ба соёлой ...ябуулагшад Чилиин ...адтай hанал нэгэтэй ...аа дахин дахин элир... ...э мэдүүлнэ.

— hүүлэй хара хэрэгүүд Чилиин арадта ехэ хоро хүргэхэнь дамжаггүй, — гэжэ Латиин Америкын оронуудтай хани барисаанай ба соелой харилсаа холбооной Совет ассоциациин вице-президент, СССР-эй Наукануудай академиин Латиин Америкые шэнжэлдэг институдай директор, профессор В. В. Вольский хэлэбэ. — Хархис хүсэнүүд Чилиие экономическа дулдыданги байhан үе гээшэнь тэхэрюулхэ аюул тохёолдуулжа байна.

Ороноо социальна, экономическа талаарнь хүгжөөхэ үргэн программа Арадай нэгэдэлэй правительство хараалаа hэн. Правительствада эсэргүү этэгээдүүд энэ программа бэелүүлхэ хэрэгые таhалдуулба. Совет хүнүүд Чилиин арадые hайн мэдэхэ болоо. Эдэнэй хүсэ шадалда, эдэнэй ерээдүйдэ этигэнэбди.

Чилиин арадай тэмсэлтэй совет хүнүүдэй hанал нэгэтэй байдаг тухайда Азербайджанай арадай поэт Сулейман Рустам мэдүүлбэ. Энэ холын Латиин Америкэдэхи ороной арадай национальна бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлгын, социальна хүгжэлтын замаар дабшахые урма баяртайгаар адаглан хаража байгаабди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Альендиин правительство ажалшадай ашатуhада хүдэлөө. Бүхы hанал бодолоороо, хүсэл зоригоороо Чилидэхи түрүү үзэлтэ хүсэнүүдые дэмжэнэбди. Хархис сэрэгэйхидэй харата ябуулгые буруушаанабди.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХОЁР ОНДОО ХҮТЭЛБЭРИИН ЖЭШЭЭ

Комсомолой организацинуудай ажал ябуулгадань колхоз, совхозуудай партийна зарим комитедүүд хэр зэргээр анхаралаа хандуулна, туhална, тэдэниие хэр зэргээр хүтэлбэрилнэ гээшэб гэhэн асуудал тушаа энэ бэшэг соо тогтохо хүсэл түрэнэ.

Энэ асуудалда харюу үгэхын тула Яруунын аймагай хоёр ажахын комсомолой организацинн хүдэлмэриие хараад үзэе.

«Победа» колхоз. Эндэ комсоргоор Бато-Мунко Буянтуев хүдэлдэг. Энэ колхозой организаци 62 гэшүүдтэй. Тиихэдэ комсомолой наhанай аад, союзна бэшэ үшөө дүшөөд залуушуул колхозой алибаа hалбаринууд дээрэ хүдэлжэ ябана. Жэлэй эхинhээ хойшо хамтын гурбан суглаан эндэ болоhон байна. Комитедэй заседани хирэ хирэ болоод лэ зарлагдана. Тэдээндэнь колхозой, сомоной Соведэй хүтэлбэрилэгшэд, парткомой секретарь хабаадалсадаг. Эдээниие гэршэлhэн суглаанай протоколнууд тусхай хабтаhан соо булта шэдээтэй. hаяхан дүрбэн залуу хүбүүд, басагадые комсомолой гэшүүн болгон абаа hэн. Үшөө хэды хүниие комсомолдо абахаар бэлдэжэ байнхай. Колхозой агитаторнуудай хахадынь комсомолшууд.

Нисэнгын совхоз. Комсоргнь Сэсэгмаа Сультимова. Комсомолой организациие багахан гэхээр бэшэ, 51 гэшүүдhээ бүридэнэ. Комсомолдо ороодүй залуу наhатан хэды юм ааб? Тэдэнэйнь тоо хүсэд мэдэгдэнэгүй. Жэлэй эхинhээ хойшо энэ организацида хамтын нэгэл суглаан болоо хаш. Комитедэйнь заседани түрүүшэгээр хаа-яа болодог hэн. Теэд мүнөө... «Комитедэймнай гэшүүд булта үбhэ хуряалгада ябашанхай. Өөрымни сүлөө болоногүй. Бухгалтерааараа хүдэлhэн зандааб» гэжэ Сэсэгмаа Сультимова маанадта хөөрэнэ. Отделенинүүдтэнь мүнөөдоо комсоргнууд үгы. Зүтөөр энэ комсоргын хүдэлмэринь муу гэжэ зэмэлхын аргагүй. Тэрэ ойроо hара үлүүтэйхэн саг соо комсоргын түшаал даажа байна. «Сэсэгмааhаа урда комитедэй секретарь байhан Долгоржап Максарова райкомдо оронишьегүй hурахаяа ябашоо, — гээд, комсомолой Яруунын райкомой секретарь Александр Орлов хэлэнэ.

Жэлэй эхинhээ хойшо Нисэнгэдэ нэгэшье хүн комсомолдо абтаагүй юм хаш. Энэ ушар комсомол бэшэ залуу үетэнэй дунда ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын ямаршье хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй байhые гэршэлнэ. Комсомолшууд болон залуушуул тушаа совхозой партийна организацинн анхаралаа ехэ хандуулаагүй дээрэhээл иимэ ушар тохёолдоо гэжэ сэхэ хэлэмээр. Хэрбээ энээхэн үедэ Сэсэгмаа Сультимовада али болохоор туhа хүргэhэн, заабари үгэhэн байгаа hаань, тэрэ басаган яhала хүдэлхөөр гэжэ намда райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша Дамбии Дамбаев хэлээ hэн.

Дээрэ хэлэгдэhэн жэшээ хадаа совхозой комсомолой организацида эмхидхэлэй өнэ гэхэ хүдэлмэриин хэгдээгүй байhыень харуулна.

Харин «Победа» колхоздо тад ондоо байдалтай. Тэдэнэй бодото ажал ябуулгые харуулhан али олон жэшээнүүдые дурдажа боломоор. hүүлэй үеын байдал тушаа хэдэн үгэ хэлэе.

Июлиин 16-да колхозой комсомолой комитет хамтынгаа суглаа зарлажа, үбhэ хуряалгын үедэ комсомолшууд болон залуушуулай бэелүүлхэ зорилго тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Тиихэдэ парткомой секретарь Александр Цырендоржиевич Сультимов хабаадалсажа, залуушуултай энэ асуудалаар хөөрэлдөө хэжэ, бүтээхэ зорилго тухайнь ааажа үгөө hэн. Тэндэ хэлсэhэнэй ёhoop, 36 комсомолшууд болон залуушуул үбhэ хуряалгада гаража хүдэлхэ болобо. Тэдэнэй 25-иинь ВЛКСМ-эй гэшүүд. Комсомол-залуушуулай гурбан звено эмхидхэгдэжэ, эдэбхитэй комсомолшууд Д. Цыдендамбаев, Ц-Д. Гончиков, Г. Дондоков гэгшэд звеное даагшадаар табигдаа. Тэдэнэй хоорондо эмхидхэгдэхэ социалис мүрысөөнэй гурим зүбшэгдөө, хэхэ хүдэлмэриинь хэмжээн, түсэотэ даабаринь тодорхойлогдоо бэлэй. Мүнөө үедэ тэдэнэр хамта дээрээ 600 гаран гектар газарай ногоо сабшаад, табан зуугаадыень тармажа hурилөөд байна. Гурба мянга гаран центнер үбhэн бэлэдхэгдээ юм ха. Социалис мүрысөөндэ Д. Цыдендамбаевай звено түрүүлжэ, 1.000 гаран центнер үбhэ hурилөө.

Комсомолой комитет звенонуудай хүдэлмэреэрнь ходо hонирхоно. Ажалай дүнгүүд, дутуу дунданууд ханын hониндо тунхаглагдажа, мүрысөөнэй ябаса олоной анхаралда соносхогдожо байдаг юм. Комсомолой хүдэлмэридэ колхозой партийна организаци ехэ анхаралтайгаар хандана. Парткомой секретарь комсомолой организацинн байдалые hайн мэдэдэг, саг соонь алдуу эндүүень заагаад үгэдэг гуримтай. Партком комсомолой комитет хоёр hониндо нэгэ түсэбэй ёhoop хүдэлмэреэ ябуулдаг. Тиимэhээ хүдөө ажахын шухала кампанида колхозой залуу үетэн иигэжэ эдэбхитэйгээр, харюусалга ехэтэйгээр хабаадалсана, ехэ юумэ бүтээжэ байна бшуу.

Тиигэн гэхэдэ, Нисэнгын совхозой залуушуулай ажал хүдэлмэри энээндэ хүрэмөөр бэшэ. Эндэ комсомол-залуушуулай нэгэшье звено эмхидхэгдээгүй. Комсомолшуудайнгаа хаана, хэр зэргэ хүдэлжэ байhые тоб байса мэдэхэ хүн байхагүй. Энээгээр бодохоор комсомолшуудай, залуушуулай ажахынгаа үйлэдбэридэ хэр зэргээр хабаадалсажа, өөhэдынгөө хубитые оруулалсажа байhаниинь огто харагданагүй бшуу. Хониной ноохо хайшалгада, хабарай тарилгада ябаhан зарим комсомолшууд яhала гэмүгүй ажаллаhан хэбэртэй. Теэд энээниие баримталжа харуулхын аргагүй. Тэдэнэй ажал хүдэлмэреэр hонирхоhон хүн гэжэ үгы байна.

Иимэ дутагдалнуудые хаража байгаад, комсомолой организацинн эмхидхэлэй хүдэлмэриие гуримшуулхын түлөө Нисэнгын совхозой парткомой ямаршье оролдолго гаргаагүй байhаниинь гайхамаар. Шэнэ комсоргтой, нютагайнгаа залуушуулые ударидаха хүнтэй болоо. Энэнь hайн гээшэ. Теэд хубилалта болоhон юумэн үгы даа. Секретаряар hунгагдаhан Сэсэгмаа Сультимова үнөөхи бухгалтеридээ хүдэлhөөр. Тэрэниие хүдэлмэриhөөнь сүлөөлжэ, hунгагдамал шэнэ, түшаалдань оруулха, комсомолойнгоо организациие өөрынгөө эдэбхитэй туhалагша болгохо гэжэ бодолгото болодоггүйнь эндэ элирнэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, комсомолой хүдэлмэри имагтал эмхидхэлhээ, хүтэлбэриhөө, аха зоной бодото туhаламжаhаа дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ. Хэрбээ манай хэрэгтэ туhална, аха ёhоной анхарал табина гэжэ комсомолшууд ойлгоо хадаа ондоохоноор, урматайгаар ажаллаха, ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байгаа.

«Победа» колхоз Нисэнгын совхоз хоёр нэгэл аймагай ажахынууд. Теэд юундэ нияхэ хоёр ондоо байдалтай гээшэб? Энэнь хоёр ондоо хүтэлбэриин, хоёр ондоо анхаралай үрэ дүн болоно гээд тобшолол хэлтэй хаш. Нисэнгын совхозой парткомой секретарь нүхэр В. Е. Самбуевай энээн тушаа бодолгото болоо hаань, ехэл hайн байгаа.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

УСТЬ-ИЛИМЭЙ ТААБАРИ

Минии үнинэй танил Василий Слободянюк жолоодогшотой панель зөөдэг машинын кабинада hууржа, hүнидөө Усть-Илим ошобоб. Хоёр талаhаа бүтүү тайгаар бүрхөөгдэhэн саhатай харгы дээрэ машинын гэрэл тудана. Братскhаа Усть-Илим хүрэтэр найман час ябаха зайтай. hүнинн ута харгыhаа эсэнэгүй гээшэ гүт? гээд Василиhаа асуубаб.

—Дүшэ-табин градус хүйтэн, янгинама hүни ой соо тухашарбал, хараал шэрээл табихаш: харгы замаашье, машинаяашье, панелинешье харахаш. Теэд, hүүлдэнь энэ ушаралhаа гарахадаш, минии зөөhэн панельнүүд дээр баригдаhан дүнгигар сагаан хото үльгэр домог сооhоо мүндэлhэн шэнгеэр үтлөөгүүр урдаш яларжа байха...

Василий минии нютагай, Украинын хүн. Тэрэнэй залуудаа морягай тельняш самса үмдэнхэй ябадагые hананаб. Братск ГЭС-эй барилга дээрэ хамтадаа хүдэлөө hэмди, хоюулан комсомолой урялгаар иишэ ерээ бэлэйбди. Хамта гэртээ, Украинадаа хоюулан бусаад, баhал хамта Братскдаа бусажа ерээ hэмди.

Братскын ба Усть-Илимэй таабаринуудые тайлбарилха гэжэ шэбшэн бодоод үзөө бэлэйб. Энэ шэмэрүүн хизаарта ерэжэ ажаhууха, ажаллахыень ямар юумэн хүнүүдые баадхаа гээшэб? Үнгэрхэдөө. Сибирьhээ нэгэтэ ябаhан хүнүүд дахяад Братск ба Усть-Илимдэ юундэ бусажа ерэнэ хаб? Ямар хүсэн тэдэниие иишэнь татанаб?

...1957 оной намар Братскда ерээ hэм. Тэрэ үеэр университет дүүргэгдээд, ажабайдал гээшэ юуб гэhэн аргалдаата ярилдаан болохоёо болиhон юм. Би ёhoто ажал тээшэ, ехэ хэрэгүүд тээшэ тэгүүлбэб.

Тиин Братск ерээ бэлэйб. «Шэмэрүүн хүйтэн соогуур уршагта тэрэ хада хабсагайе хэлтэлхын тула журналистын диплом абаа гээшэ гүш?» гэжэ эхэмни хожомынь бэшээ hэн.

Харин намда хүнгэншье, хүхюутэйшье байгаа бэлэй. hанаhанаа абажа, хада хабсагайнуудые хамхалха, гол мүрэнүүдые зогсоохо хаба шадабаритай олон шэнэ нүхэдтөөл адляар ажалладаг болоhондоо баярлагша hэм. Хүдэлмэришэнэй хубсаhа үмдөөд, тайгын тосхон соогуур дабшахадаа, шэнэ ажабайдалайнгаа эзэн гээшэб гэжэ омогорхогшо бэлэйб.

...Хэдэн жэлэй үнгэрhэн хойно гэртээ, түрэлхид болон нүхэдэйнгөө ажаhуудаг, хабартаа каштануудай сэсэглэдэг городтоо бусаа hэм.

Тиихэдээшье минил hуудаггүй байгааб. Ангар мүрэнэй шааяан, хада хабсагайнуудтахи нээрээн hанагдадаг байба. Дэлхэй дээрэхи эгээн томо хаалтын бетон хабсагайнуудые нүхэдни бодхоогоо. Тэдэнэр бэшэгүүдые, дүрэ зурагуудаа намда эльгээдэг hэн. Братскын сэтээн сэнхир далайн эрьедэ шэнэ Братск мүндэлөө, мүн баhа Усть-Илим тухай Александра Пахмутовагай дуун орон доторнай зэдэлээ...

Минии нүхэд дахяад замда мордохоор бэлдэжэ оробо. Усть-Илимэй түрүүшын десантын зурагай «Правда» газетэдэ гараhыень нэгэтэ хараа hэм. 50 градус хүйтэндэ Братскын зургаа ... мүльhэн дээгүүр ... ерээд, хабсагай ... туг хиидхэhэн ... бригадир байhан ... тий Перетолчин ... тые хүтэлбэри... дээрэхи мүшэтэ ... hанагдаба. Эдэ бү... намгүйгөөр ... hанахада, эбдүү... лоо hэн.

Братсидаа бусаб... Усть-Илимые ... Сочитой жэшэмээр ... даа. Хара далай... уhанда умбаhаар, ... хура бороогой ор... хадань, харин энд... хотоhоо таба мян... метрэй зайда 45 гр... тэн болошонхой. Э... Эрхүүгэй областин... зүгтэ, бүтүү тайга ... дог бишыхан дайд... Эндэ 8 hара шахуу ... байдаг.

...Дундуур абаба... hатай гуша мянга... ажаhуудаг тосхо... шэглэн, 250 килом... саар Василий С... бидэ хоёр табил... Тэндэ зол, жаргал... жа, «Гренада» ... hургуулинууд, хүү... сейнтэй саадууд, ... нууд, телевидени... бии. Энэнь электр... орон доторхи эгэ... тунаагдаhан хото ... гарадаг нэгэшье хо... байхагүй...

Усть-Илимэй таа... хай бодожо ... Николай, Сильва ... вууд Братскын ду... бинет сооhоо Ус... дэ ерээ ха юм. ... гэр соо байрлаад, ... хо ёhотой управ... ахамад инженерээр ... эхилбэ. Мүнөө тэрэ ... Илимэй ГЭС-эй нач... орлогшо. Сибирьтэ ... ха, тэрэнэй ба... мэдэлдээ оруул... лөө, аятай зохид ... түбшэн тэнюун бай... хиhон, эртээр үh... байгаа.

Михайлов, тэрэн... инженер Алексей М... бусадтал адли хүн... харал оролдолго, ... ло, үндэр сэгнэлтэ ... мүн лэ аятай байда... энэнь нэрын хойно... налга бэшэ, бээ hай... руулха гэhэн абья... зэл бэшэ. Хүсэтэй ... амжалта түйлаха ... сэлэнгынь шармай... ха, ехэ хэрэгүүдые ... томо асуудалнуудые ... хэ зориг бадаруу... рилга хээл хада... байра бариха бэшэ, ... дэлхэйн үдха шана... ростанци бодхоохо ... арьбадхаха гээл hаа, ... гөөл нөөсэлгын ... мүнгэ нэмээлгээр ... ха бэшэ, харин ор... баялигта Сибири... шаг баялигуудые ...

Дүшэ наhатайшье ... дүй эдэ хүнүүд ех... гай. абьяастайгаар ... на. Эдэнэр — эрэл... той хүнүүд.

...Панель зөөдэг ... машина гүбээ дээр... Гэнтэ ойн саанаhаа, ... домог соо хэлэгдэдэ... гаахан хото сэйбал... даба. Заха зайгүй ... соохи бишыхан ол... ги. Тээ саана үгл... ранда Ангар мүрэ... на.

— Ерээбди. Усть-... гэбэ Василий. — Би ... буулгахам, тиигээд ... харахаяа ошохобди... гайхяа hанахабди...

Александр ГУР...
АПН-эй корреспо...
Братск.

АЖАХЫ СООГОО ТҮРҮҮЛБЭ

Алтайн совхозой хонишод жэлhээ жэлдэ өөhэдынгөө хүсөөр үбhэ тэжээлээ бэлэдхэжэ абадаг заншалтай юм. Байгша ондо тус ажахын хүдэлмэришэд ниитынгээ адууhа малда 12 мянга гаран центнер үбhэ бэлэдхэжэ абаха түсэбтэй байбал, тэдэнэр 11 мянга гаран центнер үбhэ сомоод байна.

Ажахын үнинэй, дүй дуршэлөөр баян хонишодой нэгэн Дондок Раднатарович Очиров ажахы соогоо түрүүлэн, үбhэнhөө гараба. Энэ хонишон жэлhээ жэлдэ hайн шанартай үбhэ, тэжээл хонидтоо элбэгээр бэлэдхэжэ, үбэлжэлгээ hайнаар үнгэргэдэг түрүү хүнүүдэй нэгэн юм. Очировай звеногой үбhэшэд Хүндын сабшалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 38 центнер үбhэ хуряажа абаба.

Таатай сагые алдангүй, тэжээл бэлэдхэжэ абаха хүдэлмэриеэ эмхи гуримтайгаар ябуулжа, шадаал hаа ехэ үбhэ хуряажа абаха гэhэн уряа доро эндэхи хүдэлмэришэд ажаллана. Хабарай хагсуу сагта тэбэришье үбhэн олдохогүй бшуу. Энэ харюусалгатай ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулхын тула звено, бригада бүхэнэй гэшүүд оролдоно.

С. РИНЧИНОВА.
Хяагтын аймаг.

Хонидые үрэжүүлгэ—харюусалгатай хүдэлмэри

РЕПОРТАЖ

ҮДЭРЭЙ 30—40 ХОНИН

Гурбадахи үдэрөө шэбэнүүр бороон hуун орожо, Тооромой захагүй тала дайдын үрэжэлтэ хүрьhэн уhабхижа, хүнэй ябахын аргагүй шабар шалбааг болошобо. Үдэшэлэн тээ ахалагша хонишон Цыден-Дамба Чагдуров hүрэг хонидоо бэлшээриhээнь туужа асараад, хашаадаа оруулсаараа моринойнгоо эмээлыень абажа, тушажа табиба. Тиигээд бороодо норожо, дарсайшаhан субаяа аалихан hэгсэрээд, хонидойнгоо хашаа тээшэ яаралтайхан ошобо.

...Хашаа соо хаалгатай hүрэг эхэ хонидойнгоо дунда Цыден-Дамба Буряадай хүдөө ажахын институдай студентка. техник-үрэжүүлэгшэ Валентина Баганниковатай хусануудай бэдэржэ олоhон ототой хонидые тухагүй илгана. Удааншьегүй хонидтой носолдожо, нилээд хүлэршэhэн Цыден-Дамба хажуудахи басагандаа хандан:

— Зай, хэды болобо хаб. Дүүрэхэ дүтэлөө бэшэ гү? — гэжэ хэлэхэдэнь, Валентина Баганникова ээлжээтэ хониёо hүрэгhөө илгаха үедөө:

— Та ошогты. Иигэhээр hүүлшын хонидые илгаад дүүргэхэб. Нүгөөдүүлнай дал сооxиёо сэбэрлэжэ байна. Ерэнэ аабза. Харанхы болохоhоо урид эдэ хонидоо үрэжүүлжэ үрдихэбди, — гэбэ.

Хэдыхэн сагай үнгэрэмсөөр илгагдаhан ототой хонидоо үглөөгүүр hүрэгhөө амяарлагдаhан хонидтой ниилүүлээд, искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктынгаа арадахи хашаа соо туужа оруулба. Тиигээдшье техник-үрэжүүлэгшэ Валентина Баганникова Юрөөhөө асарагдаhан хусын үрэhэ термос сооhоо абажа, микроскопто хаража шалгаhанай hүүлээр үрэжүүлгэдээ бэлдэжэ захалба.

Саб сагаахан халат үмдэhэн техник-үрэжүүлэгшэ Валентина Баганникова үрэжүүлгынгээ станогой дэргэдэ олон прибор, спиртээр носоогдодог дэнгэ, нэгэл хэмээр монсогойлогдоhон сэбэр хүбэнтэй, ямаршьеб бодосотой шэлнүүдээ асаржа, аятайханаар табиба. Тиигээд лэ бүхы юумэнэйнгээ бэлэн болоходо, үнөөхи илгаhан хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилээ бэлэй.

Искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэриие түргэн болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхэдэ, хурьгад хэзээдэшье олоор абтадаг гээшэ. Энээниие hайн мэдэхэ болоhон эндэхи отарын хонишод мүнөө энэ харюусалгата кампаниая эмхитэйгээр ябуулжа байна. hүүлэй мэдээгээр энэ отарада 200 гаран хонин үрэжүүлэгдээ.

— Хони үрэжүүлгээ үнгэрэгшэ hарын 27-до эхилээ hэмди. Мүнөө жэл hүрэг хонидоймнай хүшэ тамир нёдондонойхиhоо муу шэнги. Тиибэшье бидэ хонидоо hайн ногоотой бэлшээридэ, силос болгогдон дарагдахаар хуряагдаhан тарянай узуур дээрэ манажа байнабди. Иигэжэ бэлшээхэдэмнай хонид түргэн хүшэлжэ, олоороо ототой болоно. Эгээл мүнөө сүүдхын 30—40 хонин илгагдана. Ототой хонидоо хоёр удаа—үдэшэ, үглөөгүүр илгажа баринабди. Эдэ хониднай искусственна аргаар хоёр дахин үрэжүүлэгдэнэ, — гээд, ахалагша хонишон Цыден-Дамба Чагдуров хөөрэнэ.

Энэ отара бүхыдөө 700 гаран эхэ хонитой юм. Нёдондо искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ, мүн үбэлжэлгээ эмхитэйгээр үнгэргэhэнэй ашаар хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэ зорилтоёо сүм дүүргээ бэлэй. Тиин байгша ондо энэ түйлаhан амжалтаяа улам батадхахын тула баhал нилээд оролдонод.

— Мүнөө отарадамнай ототой хонидые бэдэрхэ 17 хуса бии юм. Хүшэ тамираар яhала hайнууд. Үдэрынь эдэ хусануудаа шэмэтэй үбhэ, зелёнкоор, талха тарянай зүйлөөр хооллуулнабди. Харин hүрэгhөө илгагдаhан ототой хонид үглөөгүүр үрэжүүлhэнэйнгээ hүүлээр ойро тойронхи бэлшээридэ манагдана. Хэрбээ энэл хэбээрээ ябаа hаа, искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэримнай энэ hарын 25—27 болотор сүм дүүрэхэл хараатай, — гэжэ техник-үрэжүүлэгшэ Валентина Баганникова хэлэнэ.

Иигэжэ Тооромой отарада хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри hаадгүй ябуулагдажа байна.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корреспондент.
Сэлэнгын аймагай.
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

Коммунист Дмитрий Дмитриевич Кожевников Улаан-Үдын электро-заhабарилгын заводто арба гаран жэл соо ажаллана. Тэрэ hүүлэй хэдэн жэлдэ заводой электроцехтэ эрхим hайнаар хүдэлнэ. Тиигэжэ заводой түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо оролсохо ёhoopoo оролсоно.

Дүршэл ехэтэй энэ хүдэлмэришэн өөрынгөө мэргэжэлдэ эдир залуу хүбүүд, басагадые ханамжатайгаар hургана. Табан жэлэй шиидхэхы оной түсэбтэ даабариие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ, үдэр бүриин даабари 115 процент бэелүүлнэ.

Тиихэдэ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Д. Д. Кожевников мүнөө заводой hайн дуранай дружинын хүдэлмэри ударидана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Кожевников ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МЭРГЭЖЭЛТЭД ДУРАДХАНА

НОЙТОН ТАРЯА ЯАЖА ХАТААХА

Энэ жэлдэ таряан ехэ бэрхэшээлтэй сагта хуряагдана, саг үргэлжэ бороо оронэ. Поли дээрэ орооhон мууса хатажа, хээрын тоогууд дээрэ тэрэниие хатаахань хүндэ байжа, колхоз, совхозуудай таряа хадагалдаг пунктнуудта нойтон тарян ехээр орожо байна. Зарим газарта тиимэ тарян томо элеваторнуудай хүшэ хүрэхэгүй ехээр суглархна.

Тиигэжэ орооhоной халаха аюул тохёолдоно. Иимэ байдалда колхоз болон совхозуудай орооhо хатаадаг бүхы түхеэрэлгэнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала болоно.

Мүн орооhо таряа абарха шэнэ арга зам бэдэрхэ хэрэгтэй. Нэн түрүүн минеральна болон органическа холисогүй, сэбэр орооhон түргөөр гутадаггүй, харин hая хуряагдаhан, элдэб буртаг ногооной холисотой тарян хуряагдаhанай hүүлээр хэдэн час болоод лэ халажа захалшадаг гэжэ тэмдэглээ. **Тиимэhээ эгээн түрүүн орооhые сэбэрлэхын тула ажахынуудта бии байгаа бүхы машинануудые хэрэглэхэ шухала.**

Нойтон таряае абархын, хоёрдохёор, тэрэниие хатаахын тула колхоз, совхозуудта бии байгаа бүхы түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Теэд орооhо хатааха гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин эгээн хүндэ хүшэр хүдэлмэри болоно. Тэрэниие hайнаар хэхын тула ажалаа hайса мэдэхэ, орооhоной хатаагдаха үедэ биологическа болон физическэ хубилалтануудыень хараада абаха эрилтэ табигдана.

Мүнөө үедэ манай промышленность орооhо хатааха шахтна болон барабантай сушилкануудые гаргана. Барабантай сушилканууд гэбэл: нүүдэл «СЗПВ-2», байра дээрээ хүдэлдэг «СЗСБ-4», «СЗСБ-8». Шахтна сушилканууд гэбэл: нүүдэл «СЗПЖ-8», байра дээрээ хүдэлдэг «СЗШ-8», «СЗШ-16» болон бусад.

Энээнhээ гадна, «БВ-6» гэжэ агаараар үлеэлгэдэг бункернууд, «БВ-12,5» түхэлэй дүрбэн бункертай 50 тонно ородог, агаараар үлеэлгэдэг бункернуудай отделени гаргагдана. Мүн «БВ-25» түхэлэй дүрбэн бункерhaa бүридэhэн 100 тонны тиимэ түхеэрэлгэ нойтон үрэhые саг зуура хадагалхын, орооhото болон орооhото бобово ургамалнуудай үрэhые аажамаар хатаахын тула хэрэглэгдэдэг.

Хэрбээ промышленностьhaa абтаhан орооhо хатааха иимэ түхеэрэлгэнүүдэй дутамаг байбал, шала дээрэ агаараар үлеэлгэжэ орооhо хатааха юрын түхеэрэлгэнүүдые ехэ гаргашагүйгөөр ажахы бүхэндэ бүтээжэ болохо байна. Иимэ түхеэрэлгээр ямаршье орооhо хатаажа болоно. Тэндэ үрэhэнэй таряа, эдеэ хоолдо хэрэглэгдэхэ хэдышье нойтон таряае, мүн ногооной үрэhэ хатаажа болохо юм.

Халуун агаараар үлеэлгэжэ орооhо хатаахада, үрэhэн халажа гутадаггүй. Шала дээрэ табигдадаг иимэ түхеэрэлгэнүүдые орооhо сэбэрлэхэ, хатааха машинануудтай сүт гү, али амяарайнь хүдэлгэжэ болохо, иигэжэ хатаагдаhан үрэhые тарилгын эрхим шанарта хүрэтэр сэбэрлэхээр.

Шала дээрэ тодхогдоhон түхеэрэлгээр, халаагдаагүй агаараар орооhо хатааха тухай

Нойтон таряае юрын агаараар үлеэлгэжэ абарха арга бии. Вентиляторaap hорожо абтаhан агаар обоолоотой таряае бэлэхэнээр дабажа, тэрэниие түргэнөөр хүргэдэг, халаха арга үгэдэггүй. Тиигэжэ агаараар үлеэлгэхэдэ, нойтон тарян бага зэргээр хатадаг. хүйтэн агаарhaa тарянай норохо ушар усадхагдана.

Юрын агаараар үлеэлгэжэ орооhо хатааха иимэ түхеэрэлгэнүүдые колхоз, совхоз бүхэндэ бэлэхэнээр хэжэ болохо юм. Тэрэниие түхеэрхын тула вентилятор, агаарай ябаха нүхэтэй модон решётконууд гү, али шалада хэгдэhэн зууханууд бэлдэгдэдэг. Иимэ түхеэрэлгэнүүдые хушалтагүй, хушалтатай тоогууд дээрэ, байранууд соо тодхожо болохо юм.

Иимэ решётконуудые тодхохо гурим элдэб янзын байжа болохо, тэрэнь байрын ехэ багаhaa, орооhоной обоохойhоо, вентиляторай хүсэhөө дулдыдаха байна.

Эгээн бэлэхэнээр, зохидоор иимэ түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ гэбэл, решётконуудые 4—8-аарнь зэргэлүүлэн, хоёр зуруул болгон табижа үгэхэдэ болохо (**нэгэдэхи зураг**). Зуруудуудай хоорондохи зай 0,6—0,8 метрээр үлөөгдэжэ, тэндэ хэбтэhэн тарян мүн лэ hалхяар үлеэгдэхэ юм. Эдэ хоёр хэhэг решётконууд нимгэн түмэрөөр гү, али фанерээр хушагдаhан тёосоор бүтээгдэhэн хоолойгоор вентилятортай холбогдоно. Вентиляторынь байрын газаа тээ гү, али хушалтын захада табигдадаг. Решётконууд ханын захаhaa гү, али хаалтануудhaa 0,3—0,5 метр зайда тодхогдохо ушартай.

Решётконуудые табихадаа, тэдэнь бэе бэетээ хэр hайнаар холбогдооб гэжэ анхарха хэрэгтэй. Тэдэнэй холбогдоhон газарые бүдөөр, брезентээр гү, али фанерээр бүтүүлхэ байна. Энэ ушарта агаарай ябадаг нүхэ руу тарян орохогүй бшуу. hүүлшынь решётконуудай захые зардагайтаар бүглэдэг. Хэрбээ агаараар үлеэлгэжэ хатааха түхеэрэлгын табигдаhан газарай үргэниинь 4—4,2 метр, утань— 8—16 метр байбал, тэндэ нэгэн доро 45—90 тонно орооhо hэбэрээжэ болохо.

Бүри ехэ орооhо таряа гутаангүй байлгаха гэбэл, А үзэг шэнгеэр түхеэрэгдэhэн модон хоолойнуудаар хэгдэhэн түхеэрэлгэ хэрэглэхээр (**2 болон 2 а зурагуудые харагты**).

Иимэ хоолойнууд юрын хабтагайнуудаар хэгдэдэг. Хоолой бүхэниинь адляар хэгдэhэн гурбан рамаhaa бүридэнэ. Иимэ хоолойнууд хоорондоо 1,2 метр зайтайгаар табигдана. Рамануудай ханануудынь 60 сантиметр хэмжээтэй, тэрэнь 4х6 сантиметрэй брус модоор хэгдэнэ.

Рамын хоёр талын хана табсантуулжа табигдаhан хабтагайнуудаар хэгдэнэ. Дороhоонь эхилээд, тэрэниие 2—3 сантиметр hөөлжүүтээр табидаг. Хабтагайнуудай хоорондонь 2—2,5 сантиметр хэмжээтэй нарин модонуудые бага зэргэ забhартай байхаар хадажа үгэдэг. Энэ ушарта орооhон хоолой руу гоожохогүй, агаар обоолоотой орооhон руу бэлэхэнээр гараха ушартай. А үзэг шэнгеэр хэгдэhэн хоолойнуудаа 40—50 миллиметр зузаан модон хабтагайнууд дээрэ тодходог.

Эдэ хоолойнуудые зураг дээрэ харуулагдаhандал адли, дээрэhээ онгорхой, тэгшэ шала дээрэ зэргэлүүлэн табидаг. Бүхы хоолойнууд нэгэ талаhaaнь агаар гарахагүйгөөр бүглэгдэнэ. Нүгөө талаhaa бэшэ хоолойнуудтай холболдоhоор «ВМ-200», «СВМ-5» гү, али центробежнэ вентиляторнуудтай залгалдана. Хоолойнууд бэе бэетээ забhаргүй байхаар тааруулагдаhан хабтагайнуудаар гү, али нимгэн бүлад түмэрөөр холбогдоно. Холбогдоhон газараарнь агаар гарахагүйгөөр бүглэгдэнэ. Иимэ хоолойнуудай табигдаhан шала хажуу талаhaa тойроод ханалагдана. Тиимэ хана хэхын тула хоёр метр болоод лэ модон бахана зоогдожо, тэндэ зартагайнууд забhаргүйгөөр хадагдана. 10,8 метр утатай хоёр иимэ хоолой хэхэдэ, хюреөдэгдэhэн нэгэ кубометр модон хэрэгтэй болодог.

Түрүүшын хоёр хоолойе тодхоhоор лэ, тэндээ таряа адхажа жэгдэлээд, вентилятораа хүдэлгэжэ ородог. Бэшэ хоолойнуудынь тарянай сугларhанай зэргээр холбогдоно. Агаарай үлеэгдэжэ захалхалаар обоолоотой тарян дээрэhээ ямар байнаб гэжэ анхарха хэрэгтэй. Хэрбээ орооhоной норохоёо hанаад байгаа hаань, тэрэниие тармуураар худхажа үгэдэг. Хэрбээ тарянай халажа захалбалнь, сагай уларилай ямаршье байгаа hаань, агаар үлеэлгэжэ байха.

Колхоз, совхозуудта иимэ шала 10—11 метр үргэнтэйгөөр, утаашань нойтон тарянай сугларhанай зэргээр түхеэрхээр дурадхагдана. 20 метр ута иимэ хоолойдо заабол хоёр вентилятор хэрэгтэй болохо.

Орооhо таряа саг зуура хадагалхын тула А үзэг шэнгеэр хэгдэhэн хоолойгоор агаар үлеэлгэхэ түхеэрэлгэнүүд Волго шадарай, Хара хүрьhэтэ түбэй, Хойто Кавказай районуудай таряа тушаан абадаг олохон пунктнуудта мүнөө хэрэглэгдэнэ. Эдэнэрэй дүй дүршэл дээрэhээ харахада, иимэ түхеэрэлгэ орооhо таряа гутаахагүй талаараа найдамтай байшоо.

Иимэ бүхы түхеэрэлгэнүүдтэ 20—24 процент шиигтэй орооhон 1—1,5 метр зузаанаар, тэрэнhээ доогуур шиигтэйе—2,4 метр хүрэтэр зузаанаар обоологдоно. Тиихэдээ шала дээрэ обоологдоhон тарянай зузааниинь жэгдэ байха эрилтэтэй.

Хэды шэнээн агаарай үлеэгдэхэ нормонь орооhоной хэр зэргэ шиигтэй байhанhaa болохо. Тарянай 16—20 процент шиигтэй hаань, 60—80 кубометр, 21—24 процент байбалнь — 100 — 120, 24 процентhээ дээшэ hаань—160—200 кубометр агаар час соо нэгэ тонно орооhондо хүртэхөөр хэрэглэгдэнэ.

Орооhые агаараар үлеэлгэжэ хатаахадаа сагай уларил харалсаха ушартай. Хэрбээ тарянай ... центhээ ехэ шииг... балнь, тэрэниие ... сүүдхэ соо үлеэлгэ... тэй. Гансал хура ... ороходо, мана унаха... рэнээ зогсоодог ... Орооhоной энээн... багатай hаань, ... үдэртөө, үдэшэндөө ... хуурай байха сагта ... дэг. Халажа байhан ... сагай уларилай ... hаань, зогсоонгүйгөөр ... гэхэ эрилтэтэй.

22 процент хүртэ... тэй орооhоной үрэh... ниисын, ешмээнэй, ... агаарай 15—20 град... лаан байхада иимэ ... гэ дээрэ хоёр долоо... то хэбтүүлжэ болохо ... хой үрэhые энэ ушар... үдэрhөө үлүү хэбтүү... лохогүй. Энээнhээ ех... тэй таряае 6—8 ... үлүү хэбтүүлбэл ... Агаарай хүйтэржэ, ... градус дулаан бай... орооhо хэбтүүлхэ за... рые 1.5—2 дахин ех... гохо байна.

Агаар үлеэдэг эдэ ... рэлгэнүүд шиигтэй ... хатаан хадагалха ... эгээн лэ хямда, ажа... тай арга мүн. Энээ... рэглэхэдэ, тэрэнэй ... 5—10 дахин бага ... Нэгэ тонно таряае а... үлеэлгэжэ hэбэрээх... зэргээр 5—8 мүнгэ... шалагдана.

Совет ... хүдэлмэри

АЙМАГАЙ СОВЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

...Зэдын Петропавлов... депутадууд суг... шухала асуудалнуудые ... хэлсэһэн байна.

...колхозууд болон совхозуу... һү һаалиин фермэнүүдэй ... ямараар бэлдэжэ бай... тухай» асуудалаар элидхэ... аймагай Соведэй гүй... комитедэй түрүүлэгшэ С. Б. ... хээ.

...малай үүлтэр һайжаруул... тушаа нэмэлтэ хэмжээнүүд ... асуудалаар 1972 оной ... 20-до КПСС-эй об... Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухайда аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник нүхэр Г. И. Прокосов элидхээ.

Түрүүшын асуудалаар хөөрэлдөөн боложо, ажахынуудтахи һү һаалиин фермэнүүдэй үбэлдэ ямараар бэлдэжэ байһан тухайда тодорхойгоор хэлсэгдээ.

Гадна мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха талаар жэлэй түрүүшын хахадай түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай, жэлэй хоёрдохи хахадта энэ талаар колхоз, совхозуудта хэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд тухай мүн лэ хэлсэгдээ. һү һаалга дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү тушааха асуудалнууд тушаа хэдэн хүн үгэ хэлээ.

Үйлэдбэриин бааза болохо һү һаалиин фермэнүүдые оньһожоруулха, уһа болон электрын элшэ хүсөөр тэдэнийе хангаха тушаа асуудалнуудта элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэдшье тодорхойгоор тогтоо.

Хоёрдохи асуудалай зүбшэн хэлсэлгын болоходо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай, малай үүлтэр һайжаруулха тушаа ямар хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа хэдэн хүн үгэ хэлэһэн байна.

Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар тогтоол батал абтаа.

В. ТРОФИМОВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

...АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ АСУУДАЛ ЗҮБШЭГДЭБЭ

...ажалшадай депу... Хориин аймагай Со... ээлжээтэ сесси болоо. ...эрдэмэй һургуулинуу... техническэ мэргэжэл ол... училищинуудай ажалла... боломжыень сааша... һайжаруулха тушаа хэм... тухай, арадай гэгээ... асуудалаар СССР-эй, ...республиканууд хуу... үндэһэ һууринуудые хэрэг дээрэнь оелүүлхэ тухай» асуудалнуудаар элидхэлые аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Г. Н. Бородин хэһэн байна.

Элидхэлшын һүүлээр сесси дээрэ хэдэн хүн үгэ хэлээ. Аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша депутат Б. С. Шойнжонов элидхэлшын һүүлээр үгэ хэлэжэ, аймагай юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай ажал хүдэлмэри һайжаруулха тушаа элидхэлшын хэлэһэн баримтануудта тогтохо зуураа, сессиин тогтоолнуудые яажа дүүргэхэ шухала байһан тухай дурдаа.

Үдын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат И. Б. Афанасьев, Тээгдын дунда һургуулиин багша, депутат Л. И. Вахрушева, Анаагай совхозой механизатор депутат Р. Ц. Гармаев, Хориин леспромхозой парткомой секретарь И. Я. Трунев, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Н. А. Калашников болон бусад сесси дээрэ үгэ хэлээ.

Түгэсхэлдэнь КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. М. Павлов дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

И. БАЛЬДИРОВ.

...Б НАЙРАМДАЛАЙ, ...НИ БАРИСААНАЙ ХЭЛЭН

...хэлэ, литература заа... багшанарай уласхоорон... хоёрдохи конгресс Бол... Варна хотодо һаяшаг дүүрэв. Дэлхэйн 45 ... түлөөлэгшэд — хэлэ ...эй эрдэмтэд ба багшанар ...хэлэ заалгын теори бо... дүршэлөө халан абалсаба... байна. БКП-гэй ЦК-гай ... секретарь, НРБ-гэй ... Соведэй Түрүүлэгшэ ...ковэй — хүндэтэ түрүү... хүтэлбэри доро энэ ... үнгэргөө.

...хэлэ, литература шэн... алитэ эрдэмтэд, учеб... авторнууд — хамта ... мэргэжэлтэд конг... ошоһон совет делега... хэдэлдэ оролсоо. Тэдэ... ород хэлэ ба литература... багшанарай уласхоо... ассоциациин прези... академик М. Б. Храп... МГУ-гай ород хэлэнэй ... методическа түбэй ди... хэлэ бэшэгэй эрдэмэй В. Г. Костомаров гэг... байба.

...бэшэгэй анхан бии ... нютаг — Болгарида ...эһэн уулзалга бүхы ... гүнзэгы удха шанар... совет соёл культу... саана ехэтэ һо... болоһонтойнь даша... зургаан жэлэй саа... анха түрүүн эм... ород хэлэ ба ли... багшанарай улас... ассоциаци тэрээндэ бүхы национальна ... түбүүдые методическа ... һуралсалай асуудалнуу... ябуулгаяа үргэдхэ... элсүүлдэг байна. Дэл... оронуудые түлөөлдэг 87 ... гэшүүдэй тус ассоциа... байһан ушарые тайл... улүү.

...ассоциаци 6 жэлэй ... уласхоорондын 40 ... уулзалга эмхидхэжэ, вузууд, гимназинууд, лицейнүүдтэ ород хэлэ заалгые улам һайжаруулха зорилгоор хэдэн мянгаад багшанарта методическа туһаламжа үзүүлээ.

Элдэб оронуудта ород хэлэ заадаг багшанарай жэл бүри эли бодо һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг байһан ушарые 1970—1971 онуудта ассоциациин тараадаг анкетэ эли тодоор гэршэлнэ. Энэ шэнжэлэлгын ёһоор, дэлхэйн 81 орондо ород хэлэ шудална. Алар 14 гаран миллион хүн энэ хэлэ шудалдаг байба.

Дэлхэйн элдэб оронуудта ажалладаг хэдэн арбаад мянган багшанарай эрдэмтэдэй ород хэлэ мэдэлгые улам һайжаруулха, ород хэлэ заалгын шэнэ онол аргануудтай тэдэнийе танилсуулха зорилго конгресс табиһан байна. Жэшээлхэдэ, совет ба хари гүрэнүүдэй эрдэмтэдэй хүсөөр ород хэлэнэй нэгэдхэмэл учебник бэлдэхэ тухай асуудал Варнада зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Совет ороной ажабайдал тухай, тэрэнэй хүнүүд тухай, аюулгүй байдал сахихын, бата бэхи найрамдалай түлөө тэмсэлээр туйлагдаһан амжалтанууд тухай мэдэсэ дэлгэрүүлхын тула ород хэлэнэй пособи улам үргэнөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ элдэб оронуудта ород хэлэ, литература заагшадай научна түбүүд дурадхадаг байна. МГУ-гай научно-методическа түбэй хэблэн гаргадаг «Русский язык за рубежом» гэжэ журнал дэлхэйн олон ороной университедүүд ба гимназинуудай бүхы багшанарта ехэ туһа хүргэнэ. Энэ журналай 27 мянган хэһэгэй бултадаа 100 ондоо орондо ажаһуугашдай захяагаар тарадаг байһаниинь тэрэнэй тон хүндэтэй болоһые гэршэлнэ бшуу.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ.
(ТАСС).

МОСКВАДАХИ Ленинэй ордента эдеэ хоолой комбинат 200 гаран элдэб зүйлэй продукци гаргадаг юм. Хүүгэдэй 15 зүйлэй эдеэ хоол, 20 зүйлэй буйлуулмал шүлэн ба бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд тэдэнэй тоодо ороно.

Үйлэдбэридэ оньһожоруулга нэбтэрүүлһэнэй, автомат тодхоһоной ашаар комбинадай коллектив ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Жэлэй эхинһээ хойшо предприяти олон зуугаад мянган түхэрингэй продукци түсэбһөө гадуур гаргаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник, комсомол басаган Ирина Окойская эндэ оператораар ажалладаг. Тэрэ орёо нарин аппаратура һайнаар шудалжа, үйлэдбэриингөө түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«Улаан Оронго» колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэйхид адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, газар таряалангай, сабшалангай ургаса хуряаха гэхэ мэтэ шухала асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулжа байдаг.

ХИНАЛТЫН ПОСТНУУД-ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭЛГЭДЭ

Колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэйхид үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын эхилһэнһээ хойшо шиидхэхы участогуудтаа гаража, тэндэ сэхэ хүдэлэлсэнэ. Мүнөө үедэ тэжээл бэлдэлгэ дээрэ ажаллажа байһан гурбан бригадада арадай хиналтын постнууд байгуулагданхай. Тэдэ постнуудай бүридэлдэ үбһэшэдэй бригадир, тоо бүридхэгшэ, тракторист болон луговод ороно.

Зүүн-Оронго, Баруун бэе, Кибалино гэжэ газарнуудта ажаллажа байһан арадай хиналтын постнууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо бага бэшэ ажал хэһэн байна. Постын гэшүүд сабшагдаһан үбһэнэй шанар шалгаха, һүри сомолго, тармалга гэхэ мэтэ ажал харалсахаһаа гадна, ажалай бүтээсыешье хараадаа абалсадаг.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын эхилһэнһээ хойшо Баруун бэе гэжэ газарта ажаллажа байһан арадай хиналтын постынхид нилээд юумэ хэһэн байна. Тэдэнэр шанар һайнтай үбһэ тэжээл бэлдэхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулжа байдаг. Постын гэшүүн бүхэн үдэр бүри сабшалангай талмай дээгүүр ябахадаа, ямар дутуу дундануудай хаана байһые элирүүлээд, усадхаха талаар зохихо хэмжээ абадаг юм. Эндэхи постые даагшаар 2-дохи бригадын бригадир Чойжон Цыремпилович Будаев ажалладаг. Постын гэшүүдээр тоо бүридхэгшэ һамажап Нимаев, тракторист Николай Тогтохоев, луговод Чимит Будацыренов гэгшэд томилогдонхой.

Е. ДОРЖИЕВА,
колхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ТУГ ҮРГЭГДӨӨ

«Победа» колхозой мал адуулагша М. Ж. Жмодик август һарада ажалай ехэ амжалта туйлаба. Тэрэ нүхэр харууһалдаг 231 бодо малай толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ 1320 граммаар нэмээжэ, һара соо хамта дээрээ 206 центнер нэмэлтэ мяха абаба. Тэрэнэй хүндэлэлдэ колхозой түб һууринда ажалай алдар солын туг үргэгдэбэ гээд Яруунын аймагай «Улаан-туяа» газетэ мэдээсэнэ.

Энэ ажахын малшан А. Екимовский 127 хашараг харууһална. Тэрэ нүхэр август һара соо хашараг бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1200 граммаар нэмээжэ, ажахын малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Тиихэдэ мал адуулагшад Д. Аюржанаева, Д. Бардуева гэгшэд август һарада баһал һайнаар хүдэлжэ гараа. Тэдэнэй харууһалдаг малай толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ 990—980 граммаар нэмээгдэһэн байгаа.

БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Валентина Леонтьевна Рекунова—Худанай совхозой эрхим һаалишадай нэгэн мүн. Малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, жэл соо үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һү һааха уялга абаһан байгаа. Жэлэй түрүүшын 7 һара соо тэрэ үнеэн бүриһөө 1960 килограмм һү абаһан юм. Сентябриин нэгэндэ һаалишадай дүн гаргахада, нүхэр Рекунова һү һааха жэлэйнгээ уялга дүүргэһэн байба гээд «Хэжэнгын гол» газетэдэ бэшэгдэнэ.

Энэ нүхэр совхозой һаалиин фермэнүүдтэ 12 жэл ажаллана. Тиигэхэ зуураа, жэл бүри ажалай эрхим дүнгүүдые туйладаг болонхой. Ажалша бэрхэ энэ нүхэр коллектив соогоо хүндэтэй боложо, аймагай Соведэй депутадаар һунгагданхай.

ТҮРҮҮ ФЕРМЭДЭ — УЛААН ТУГ

Аймагай ажахынуудай һаалиин фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй август һарын дүнгүүдые КПСС-эй Прибайкалиин райком, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет согсолбо. Партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэриин ёһоор, «Прибайкальский» совхозой Мостовскойн һаалиин фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха болоо. Энэ фермын коллектив август һара соо үнеэн бүриһөө 227 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али нёдондоной августынхиһаа 37 килограмм ехэ һү абаһан байна.

һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ «Прибайкалец» колхозой Турунтаевай фермынхид хоёрдохи һуури эзэлбэ. Энээн тухай Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» газетэ мэдээсэнэ.

АЖАЛША БҮЛЭ

Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикада ажалша бэрхэ хүнүүд олошоржол байна. Николай Ильич Гречишников түрүүшүүлэй бүлэдэ ороһоор үнинэй юм. Энэ нүхэр тус фабрикада хүдэлжэ эхилһээр 13 жэл болобо. Даабарита ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, хододоо һайн дүнгүүдтэй ябадаг гээд Хяагтын аймагай «Ленинэй туг» газетэ мэдээсэнэ.

Тэрэнэй һамган Антонина Ивановна баһал энэ фабрикада хүдэлжэ, түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо оролсонхой. һүүлэй үедэ Гречишниковэй бүлэһөө гансата дүрбэн хүн тус фабрикада ажалладаг болоо. Тэдэнэй хүбүүн Николай, басаган Татьяна эхэ, эсэгынгээ замаар хүдэлмэришэд болобо.

Энэ ажалша бүлэ коллектив соогоо хүндэтэй болонхой. Тэдэнэр халаан бүриин даабарийе хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ҮНДЭР ХАЙРАДА ХҮРТЭБЭ

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай барилга дээрэ комсомолшууд улам олошоржо байнхай. Коллективэй комсомолой организациин хүдэлмэри һайжаржа, ажал хэрэгыньшье урагшатай ябана.

Барилгын комсомол-залуушуулай бригада, участогуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. ВЛКСМ-эй Центральна Комитедһээ һаяхан баяр баясхалантай мэдээсэл эндэ ерэбэ. Ороной комсомолой габшагай барилгануудай коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй январь — июнь һарануудай дүнгүүдэй согсологдоходо, Сэлэнгын ЦКК-гай залуушуул эрхимлэһэн дээрэ тоологдожо, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха болоо гээд Кабанскын аймагай «Байкальские огни» газетэдэ мэдээсэгдэнэ.

ХҮНЭЙ АМИ АБАРАГШАД...

...Улаан-Үдэ хотын Карл Марксын нэрэмжэтэ гудамжаар оршодог түргэн туһаламжын станци. Диспетчерскэ сооһь һаруул сэбэр. Досоонь автомат-телефонууд жэнгирнэ. Диспетчер телефоной трубка абамсаараа, машина эльгээхэ адресыень бэшэжэ абаад, дежурна бригадынхидта дамжуулан үгэнэ. Уданшьегүй сагаан халаадтай хүнүүдэй газаашаа гарамсаарнь улаан хэрээһэтэй машина һууриһаа даб гэнэ.

Үбшэнтэнһөө яаралтай мэдээсэл абаһан машинанууд һүни, үдэр илгаагүй эндэһээ хойно хойноһоо субажал байдаг...

Хүн зондо түргэн туһаламжа үзүүлдэг врачнуудай ажал поликлиникэ болон больницын врачнуудайхида орходоо тусгаар илгаатай. Эдэнэр үбшэнтэндэ хүрэжэ ерэмсээрээ али болохо аргаараа дары туһалдаг байна. Шуһа тогтоохо, үбшэнгыень бууруулха, элдэб тарилга хэхэ гэхэ мэтээр яаралтай хэмжээн абтажа, хүнэй ами наһа абарха талаар, үнэхөөрөөшье, түрүүшын, яаралтай туһаламжа үзүүлэгдэжэ байдаг.

— Ажалдаа дуратай, урагшаа һанаатай врачнууд болон фельдшернүүд манай түргэн туһаламжын станцида үсөөн бэшэ, — гэжэ главна врачай орлогшо Роза Степановна Ермолаева намдууханаар хөөрэнэ.

Врачнуудай дундаһаа эрхим ажалаараа шалгарһан И. Л. Кубанцова, Т. Т. Олоева, В. В. Бочкарников гэгшэдые, фельдшернүүд сооһоо В. В. Трухменев, В. Ф. Золотуева, Л. П. Казаринова, В. Б. Дармаева, О. И. Хомякова гэгшэдые нэрлэмээр.

Хүн зондо түргэн туһаламжа үзүүлдэг станцида мүнөө үедэ арба гаран врачнууд, наяад дунда мэргэжэлтэд ажаллана. Тус станцида тусхай табан бригада хүдэлнэ. Эдэ бригаданууд доро дороо онсо өөрсэ илгаатай. И. Л. Кубанцовагай хүтэлбэри доро 1962 ондо эмхидхэгдэһэн нулевой (кардиологическа) бригада инфаркт — миокардаар, бронхиальна астмаар ядалдаһан зондо дары туһалдаг юм. Противошоково бригадынхид яһаяа хухарагшадта гү, али гэмтэгшэдтэ, токсикологическа бригадынхид — хорлогдоһон үбшэнтэндэ туһаламжа үзүүлдэг байна.

Гадна, энэ станцида линейнэ арбан бригада хүдэлнэ. Хүн зондо дары туһаламжа үзүүлхэ ёһотой эдэ бригадануудта хүдэлэгшэд үдэр һүнигүй, түхэреэн сүүдхэ соо дежурлана. Амаралтын үдэрнүүдтэ, мүн һайндэрнүүдэй үедэ бригадануудай тоо нилээд олошоруулагдадаг.

Станциһаа гараһан хүнгэн машинанууд элдэб оньһон хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай ябадаг. Хэдэн айлнуудаар ябажа, зохихо туһаламжа үзүүлһэнэйнгээ һүүлээр врач рацяараа диспетчертэй хөөрэлдэжэ, шэнэ дуудалга абамсаараа, станцидаа бусангүйгөөр хэдэн часаар гүйлгэдэг. Үбшэнтэнийе имэ аргаар хангахада врачай ехэ саг алмагдана.

Хүн зондо ямаршье сагта медицинскэ яаралтай туһаламжа үзүүлжэ байдаг станциин коллектив һүүлэй үедэ һайн байраар хангагданхай. Досоонь ороходо процедурна кабинедүүд, улаан булан, диспетчерскэ заал. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд сүлөөтэй сагтаа таатай зохидоор амарха бүхы аргатай. Мүн эндэ ямаршье сагта амбулаторно арга хэгдэжэ байдаг. Гадна, хүн зондо түргэн туһаламжа хүргэхэ ёһотой бригаданууд хэрэгтэй газартаа ошохынгоо урда тээ шухала болодог медикаментнүүдээр хангагдажа байдаг.

Үбэл, зун, һүни, үдэр гэлтэгүй хүн зондо дары туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор Улаан-Үдэ хотын гудамжануудаар яаралтайгаар гүйлгэжэ байдаг сагаан халаадтанда анхаралтайгаар хандаха гээшэ угаа шухала байна. Ушар юуб гэхэдэ, тэдэнэр заримандаа буруу адрес абажа, дэмы сагаа барана. Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын элдэб районуудта адли нэрэтэй үйлсэнүүд дайралдана. Хэрбээ Дачная гэжэ үйлсэ ЛВРЗ-дэ байхаһаа гадна, «Левый берег» гэжэ поселогто дайралдадаг. Тэрээнһээ гадна нэгэ үйлсэ хоёр нэрэтэй байжа, Улаан Хэрээһэтэй машинынхидта мүн лэ һаад ушаруулна. Хүн зон эдэ бүгэдые хараадаа абажа, ямар райондо, ямар үйлсэдэ байһанаа тодорхойгоор хэлэхэһээ гадна, ямар харгыгаар түргөөр ошохоб гэжэ дуулгаха зэргэтэй. Зарим хүнүүд автомат-телефоноор дутуу ядуу хэлээд, трубкаяа табижархидаг.

Түргэн туһаламжа дуудагшадай зүгһөө үшөө нэгэ алдуу хэгдэнэ. Зарим хүнүүд врачые түргөөр асаруулха зорилгоор, «үбшэлэгшэ ехэ халуунтай» гэхэ мэтэ үлүү үгэнүүдые хэлэжэрхидэг. Тиимэ захил абаад, нулевой (кардиологическа) бригадын шамдан ошоходо, үбшэлэгшэ юрын ангинаар үбдэһэн гү, али дүшэн градусһаа бага халуунтай хэбтэжэ байдаг. Эгээл энэ үедэ бронхиальна астмада нэрбэгдээд, амияа абажа ядаһан хүн городой нүгөө захада хэбтэхэ. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, хүн зондо түргэн туһаламжа үзүүлэгшэдэй үнэтэ сагые гамнаха гээшэ угаа шухала байна.

Б. БУДАДАРИЕВА.

...ар халаадаг „ВПТ-400“ болон „ВПТ-600“ ...лэй түхеэрэлгээр таряа хатааха тухай

...«ВПТ-400», «ВПТ-600» ... оньһото машинаар ...0—35 градус хүрэтэр ...аад, үлеэлгэдэг байна. ...агаараар тонно ооооһо ...хэдэ час соо 300 ...етр хүрэтэр агаар хэ...дэнэ.

...ан решёткотой шала ...50—80 сантиметр зу... адхагдана. 45—55 ...эн метр хэмжээтэй ... дүрбэн талаһаань ...110 сантиметр үндэр ...нүүдаар бүтүүлжэ, ... хатааха сусек мэтэ ... түхеэрэгдэнэ.

...ар халааха иимэ нэгэ ...ые ооооһо агаараар ...жэ хатаадаг хоёр түхеэрэлгэ зэргэлүүлжэ тод...эрэглэхэдэ зохид (3-...зураг). Обоохойнуудаа ...бэшэ, удаа удаагаар ...даг: түрүүн нэгэ камера ... хатаагаад, удаань ...зэ захалдаг. Иимэ ... камерануудые хэ...хэдэ, ооооһо адхаха, ... үедэ агаар үлеэдэг ...ологэнь һаадгүй хүдэл... байна ха юм. Тиигэ... тэрэнэй сезон дотор ...һэбэрээхэ хүсэниинь ...60 процентээр дээшэл...

...оёр камерай дундахи та... захаар 4—5 метр ... агаар оруулха хоолой ... Бэшэ таладань ...ар оруулха хоолой хэгдэ... үлеэлгэхэ решётконууд ...һаа 20—25 сантиметр үндэртэ табигдана. Агаарай орохо эдэ хоёр хоолой агаар халааха машинатай коллектороор холбогдоно. Тэрэ коллектортэнь ооооһо хатааха али нэгэн камера руу агаар оруулжа байха эрьедэдэг таглааһан бии. Тиигэжэ агаар решётконуудые дамжан, обоолоотой таряае аалиханаар һэбэрээдэг, хатаадаг. Ооооһоной хүсэд хататарнь агаар үлеэлгэгдэжэл байдаг юм.

Камеранууд руу комбайнуудһаа асарагдаһан таряан самосвал гү, али юрын кузовтай автомашинаар адхагдана. Тарянай хэгдэжэ дүүрэхэдэ, обоохойнь дээрэһээ жэгдэхэгдэнэ. Энэнь таряае жэгдээр хатааха шухала эрилтэ болоно. Таряа адхахада зохид байхынь тула камерай нэгэ талынь ханада абтагдажа байхаар 3 метр утатай үүдэн хэгдэнэ. Камера сооһоо хатаагдаһан таряае абахада, ооооһо ашадаг машина хэрэглэгдэнэ. Агаар халаадаг машиные байрын газаа тээ, коллекторһээ 2—4 метр зайда, түймэрһөө сахраха эрилтэтэй зохилдуулан тодходог.

Иимэ хоёр таһалгатай камера соо сүүдхэдэ 15—20 тонно гэхэ гү, али сезон дотор 300—400 тонно үрэһэнэй таряае хатаажа болохо юм.

...огенератор хэрэглэжэ, ооооһо хатааха тухай

...«ТГ-75» болон «ТГ-100» ...лэй теплогенераторнууд ... болон үйлэдбэриин байрануудые дулаасуулхаһаа гадна, ооооһо хатаадаг түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэжэ болохо байна.

Ооооһо хатаахадаа халуун агаар хэрэгтэй сооһь оруулхын тула «ТГ-75», «ТГ-150» түхэлэй теплогенераторнуудта вентиляторнуудые нэмэжэ тодхолсоно. Юуб гэхэдэ, «ТГ-75» түхэлэй теплогенератор час соо арайхан гэжэ 5000 кубометр агаар оруулха хүсэтэй ха юм. Энэнь ооооһо хатааха түхеэрэлгэдэ хэрэгтэй агаарһаа 4—5 дахин бага болоно. Зүгөөр тэрэ агаарые 80—90 градус хүрэтэр халаана гэхэ гү, али энэнь ооооһо хатаалгада хэрэгтэй халуунһаа хэдэн дахин дээгүүр болоно.

Иимэ түхеэрэлгэ теплогенераторһаа, нэмэжэ тодхоһон голтой вентиляторһаа болон 20—30 тонно ооооһо хатааха нэгэ гү, али хоёр камераһаа бүридэнэ. Теплогенераторые зэргэлээ хоёр камератай ооооһо хатааха түхеэрэлгэтэй суг хэрэглэхэдэ аша үрэтэй байха юм.

Теплогенераторто 80—90 градус хүрэтэр халаагдаһан агаар хоолой соогуур дамжажа, нэмэжэ тодхоһон вентиляторай һэрбээнүүдтэ мүргөөд, тэндэ хүйтэн агаартай холилдоно. Иигэжэ 30—35 градус дулаан болотороо холилдоһон агаар модон хоолойнууд соогуур саашалжа, агаар хубааридаг решётконуудта ороод, обоолоотой таряан өөдэ гаража, тэрэнийе даамайгаар хатаана. Ооооһоной хүсэд хататарнь теплогенератор хүдэлгэгдэнэ. 20—30 тонно хэмжээтэй обоохой таряае хатаахада 1,5—3 сүүдхэ болохо байна.

Орловско областиин зарим совхоз, колхозуудта таряа һэбэрээхын тула «ТГ-150» түхэлэй теплогенератор, голтой вентилятор хэрэглэжэ, шала дээрэ тусхай түхеэрэлгэ зохёожо хэһэн байха юм. Энэнь ямар түхеэрэлгэб гэхэдэ, теплогенератор болон вентиляторһаа гараһан халуун агаар 180 миллиметр диаметртэй түмэр хоолой соогуур дамжажа, обоолоотой таряае һэбэрээнэ.

Иимэ обоохойнуудай зузааниинь метр хахад хүрэтэр байжа болохо. Агрегат бүхэниинь халуун гү, али хүйтэн агаар зэргэлүүлжэ табиһан гурбан хоолойгоор дамжуулна. Хоолойнуудтань 2 миллиметр диаметртэй нүхэнүүд хэгдэнхэй.

Колхоз, совхозуудай болон таряа тушаан абадаг предприятинуудай бүхы сушилкануудые хүсэдөөр хэрэглэхэ, нойтон таряа саг зуура хадагалхын тула агаараар үлеэлгэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо гээшэ хэдышье нойтон таряае абарха шухала арга нүхэсэл болоно бшуу.

Эдэ дурадхалнууд РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, РСФСР-эй совхозуудай министерствын, Бүхэроссин «Россельхозтехника» нэгэдэлэй болон хүдөө ажахые оньһожоруулха талаар Бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэдэй хүсөөр бэлдэгдэһэн байна.

(«Советская Россия» газетын 1973 оной сентябриин 10-най номерһоо абтаба).

А-образная труба
Площадка для зерна
Вентилятор
Насыпь зерна
Обортовка
А-образная труба
Расположение труб в плане
Патрубок
Вентилятор
Рис. 1, 2, 2 «а»
Рис. 3

ЧИЛИИН ДЕМОКРАТИИЕ ДАРАГШАД

Чилидэ сэрэгэй урбалтын хэгдэһэн тухай, Латиин Америкын энэ орондохи засагые сэрэгэй хунтын эзэмдэн абаһан тухай мэдээсэл бүхы дэлхэй дээрэ тараба. Республикын Президент Сальвадор Альендиин алуулһан тухай мэдээсэгдэнэ.

Гадаадын оронуудтай Чилиин радио-телеграфна, телефонно бүхы холбоое таһалха гэһэн захиралта урбалта хэгшэдэй зүгһөө үгтэнхэй. Тиимэһээ урбалта тухай олон юумэн мүнөөдөө хүсэд эли бэшэ байна.

Гэхэ зуура. Чилиин хархис этэгээдүүдэй хара хүсэ хэрэглэн, хуулита правительствые. Чилиин арадай олонхиин дура хүсэлэй үндэһөөр, демократическа гуримаар засаг абаһан правительствые унагааһаниинь мүнөө эли болоо.

Политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, оронойнгоо дүлэтэ патриот, социалист Сальвадор Альендиин гурбан жэлэй урда тээ гүрэнэй дээдэ түшаалда һунгагдаһан ушар Чилиин ба мүн гадаадын хархисуудта ехэ сохилто болоһон байгаа. 1970 оной һунгалтын үеэр — тэбхэр гурбан жэлэй урда тээ — арадай нэгэдэлэй бүлэг байгуулан эмхидхэһэн демократическа хүсэнүүдэй илалтын һүрөөтэй ехэ байһан дээрэһээнь, хархис этэгээдүүд түрүүшээр сошордон мэгдэһэн юм. Тэдэ этэгээдүүд арад зоной дура хүсэлтэй эбсэһэн хэбэр үзүүлхэ баатай болоһон байгаа. Буржуазна хэблэлэй зарим органууд «ямаршье онсо юумэн болоогүй» гэһэн хэбэр үзүүлбэл дээрэ ха гэжэ шиидэһэн байха. Эдэнэй тэрэ үеын мэдээсэлнүүдһээ харахада, теэд яахаб, һунгагдаал хадаа һунгагдаа юм бээз гэһэншүү материалнуудые тунхагладаг байһан. Гэхэ зуура, Чилиин уласхоорондынишье хархис этэгээдүүд тэрэ дары. түрүүшээр һэмээхэнээр ябуулга хэдэг аад, харин хожомынь Сальвадор Альендиин толгойлдог арадай правительствада һаад тойбо татаха зорилготой элдэб эсын ябуулгануудые сэхэ шууд, убайгүйгөөр хэдэг болоһон байна. Тэдэ этэгээдүүд хорото үгэсэлгын үлхөө холбоонуудые эмхидхэжэ эхилээд, саашадаа президентые, тэрэнэй ханинарые айлгаха гэжэ оролдон, мүрдэлгэ гүрдэлгэнүүдые хэдэг болоһон юм. Чилиин нютагай баялигуудые гадаадын монополинуудай һабарһаа һуга татан абажа, Чилиин арадай зөөри болгохо ябуулгануудые Альендиин правительствын удаа дараалан бэелүүлһэнэй зэргээр, хархис этэгээдүүдэй хорото ааша улам һүжэрөөгдөө. Чилиин байгаалиин баялигуудые гамгүйгөөр дээрмэдэжэ, угаа ехэ ашаг олзо оруулдаг гадаадын монополинуудта Сальвадор Альендиин правительствын добтолходонь, тэдэ монополинууд хоро шараа бусалан, Гватемалада, Боливида ба Латиин Америкын бусад оронуудта үйлэдэһэндөөл адли хорото хархис аашануудые гаргадаг болоһон байгаа. Альендиин жэшээ Чилитэй хилэлдэг оронуудта, монополинуудай мүнөө болотор дура зоргоороо эзэрхэдэг бүхы оронуудта « халдахань» гэжэ айдаг байба. Энэ жэшээнь нээрээшье жэл бүри улам ехэ нүлөөтэй болодог байһан. Тиихэдэнь, хархис этэгээдүүд Альендидэ улам ехээр хоролходог болоо. Фашис хараа бодол баримталдаг хүсэнүүдэй эмхидхэһэн харата ябуулганууд Чилидэ удаа дараалан хэгдэдэг. экономическа эсэргүүсэлтэ үдэр бүри үргэдхэгдэдэг болоһон байгаа. Тиин. хархис этэгээдүүд сентябриин 11-дэ сэрэгэй урбалта хээ.

Арадай нэгэдэлэй илалтые «демократическа гуримаар» буруу һүргэжэ шадахагүй байһанаа хархис этэгээдүүд мэдэһэн байгаа. Тиимэһээ мүнөөнэй байгуулалтые хүсөөр унагааха гэжэ шиидэһэн. энэ ябуулгадаа Чилиин «гориллануудые» хэрэглэһэн байна.

Чилиин Президент Сальвадор Альенде алуулаа. Чилиин арад зоной дунда угаа хүндэтэй, дурлагдадаг, дэлхэйн бүхы оронуудай арадуудай дунда ехэ хүндэтэй болоһон хүн алуулба. ООН-ой трибуна дээрэһээ үгэ хэлэхэдээ, Чилиие тонодог гадаадын монополинуудай хобдог шунахай, хорото муухай ябуулгануудые абьяастай хурсаар элишэлһыень булталаа һанажа байна. Алжирта зарлагдаһан, ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй 80 ороной ехэ хуралдаанда хабаадагшад Сальвадор Альендиие дэмжэдэг, һайшаан талархадаг тухайдаа хэдэхэн үдэрэй урда тээ элирхэйлэн мэдүүлээ бэлэйл. Сальвадор Альенде Советскэ Союзда, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудта тон хүндэтэй, дэмжэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ. Теэд энэ хүн мүнөө байхагүй.

Сальвадор Альенде аминдаа өөрөө хоро хүргөө гэһэншүүгээр баруун тээхи информациин органууд, «хараһан» ямаршьеб фотографай хэлэһые дурдан, бэшэнэ. Президентын хосорһон бодото ушар байдал ерээдүйдэ элирхэ байха. Гэхэ зуура, бэеэ хорлоо гэһэн багсаамжада этигэхэнь бэрхэтэй. Эхэ оронойнгоо гайхамшаг хүбүүн, гражданин, эрэлхэг зоригто энэ хүн тиимэ юумэ хээгүйл байха. Үнэн хэрэгэй түлөө сэхэ, сэбэр сэдьхэлтэйгээр тэмсээ, тиихэдээ бүхы үнэнтэ демократууд ба патриодууд намайе дэмжэнэ гэжэ мэдэдэг байгаа. Бүхы ушар байдалһаа харахада, тэрэниие зэрлиг бүдүүлигээр алаһан байна. Патрис Лумумбые, Эдуардо Мондланиие, Амилкар Кабрал ба бусад тэмсэлшэдые хорлоһон шэнгеэр Сальвадор Альендиие шье хархис этэгээдүүд хорлобо. Үшөө нэгэ гайхамшаг тэмсэлшын нэрэ хархис этэгээдүүдээр хорлогшодой хара дансада оробо.

Баруун тээхи зарим оронуудай хэблэлэй органууд Сальвадор Альендиин алуулһан тушаа гэмшэһэн хэбэр үзүүлжэшье магад. Монополинуудай ашаг туһые үдэр бүри үмэглэн хамгаалдаг, тиихэ зуураа «демократи» тухай шалиха дуратай зарим

...гүйгөөр хэрэглэдэг ...лэхэ хэрэгтэй. Чи... нөөнэй хэрэгүүд ...то ушарые арсаша... доруулан гэршэ...

В. ГОН...

ТАСС-ай шэн...

РЕТРАНСЛЯТОР ТОДХОГДОБО

Новоселенгинск тосхондо ретранслятор ашаглалгада үгтэжэ, тэндэ ажаһуугшад сэнхир экранай һонинтой танилсажа байха аргатай болобо. Урдандаа Галуута-Нуурай ретранслятораар дамжуулгын хэгдэхэдэ, экран дээрэ бүдэхи зурагууд харагдадаг, муугаар дуулдадаг байһан юм. Мүнөө өөрын ретранслятортай болоһон тосхоной ажалшад сүлөө сагай гарахатай зэргэ сэнхир экранайнгаа дамжуулга урма баяртайгаар харана.

Тосхоной ажалшадай телевидениин дамжуулга харадаг болохын тула Сэлэнгын аймагай Химнын совхоз, ДЭУ, жэмэсэй архиин завод болон бусад зургаанууд мүнгэ һомолжо, барилгын хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Мүнөө эндэ зургаадахи каналаар бүхы дамжуулганууд харуулагдана.

Ц БАЛДАНОВ.

Баунтын ой тайга ан гүрөөлөөр, шубуу шонхороор баян хизаар гэжэ тоологдодог. Гадна энэ нютаг алтанай хэбтэшын баян уурхай гэжэ суурхадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алта угаагша Ольга Субботина.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

СПОРТЫН ҺОНИН

★ **БҮХЭ БАРИЛДААН.** Дүрэ буляалдалгаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн барилдаанда совет ороной спортсменүүд зургаан алтан медальда хүртэбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Иранай ниислэл — Тегеран хотодо үнгэргэгдэһэн барилдаанда хабаадалсаһан Роман Дмитриев, Загалав Абделбеков, Василий Сюльжин, Леван Тедиашвили, Иван Ярыгин, Сослан Андиев гэгшэд болоно. Нүгөөдэ бүхэшүүл — Арсен Аллахвердиев, Насрулл Насруллаев, Руслан Ашуралиев гэгшэд мүнгэн, Владимир Юмин бронзо медальнуудтай бусажа ерэбэ.

★ **ЛОНДОН ХОТОДО** спортын мүнөө үеын табан зүйлөөр мүрысэгшэдэй дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Совет ороной спортсменүүд эрхим амжалта туйлаба. Манай спортсменүүд өөр хоорондын болон командаараа түрүү һуури эзэлбэ. Өөр хоорондын мүрысөөндэ Львовһоо ошоһон Павел Леднев 5,413 очко абажа, эрхимлэһэн байна. Хоёрдохи һуури Владимир Шмелев 5.268 очкотойгоор эзэлээ. Харин үнгэрэгшэ жэлэй чемпион Борис Онищенко (5.198 очкотой) гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдаба. СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд 15.943 очко абажа, түрүү һуури эзэлһэн байна.

★ **ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ.** Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ГДР-эй спортсменкэнүүд эрхимлэжэ, дамжуулгын кубок абаба. Эдэнэр дүн хамта 72 очко абаһан. Хоёрдохи һуури эзэлһэн СССР-эй суглуулагдамал команда 52 очкотой. Харин эрэшүүлэй дундаһаа манай ороной спортсменүүд 82,5 очко абажа. түрүүлһэн байна. Хоёрдохи һуурида гараһан ГДР-эй команда 78,5 очкотой.

Мүрысөөндэ хабаадалсаһан Ереванай Фаина Мельник 69 метр 48 сантиметртэ диск шэдэжэ, урдань өөрынгөө туйлаһан дэлхэйн рекордые 1.90 метрээр һайжаруулба. Мүн ГДР-эй Рут Фукс гэгшэ 66 метр 10 сантиметрэй тэмдэгтэ копьёгоо шэдэжэ, өөрынгөө тогтооһон дэлхэйн рекордые 1,05 метрээр шэнэлһэн байба.

★ **ХОККЕЙ.** СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн байгша оной сентябриин 10-һаа эхилбэ. Эрхимэй эрхим гэгдэһэн дээдэ классай юһэн командын хоккеистнүүд эндэ наадана. Түрүүшын үдэр «Трактор» — «Химик» — 1:3. Ленинградай СКА — Москвагай «Динамо» — 3:9. «Торпедо» — ЦСКА — 2:4 «Крылья Советов» — «Спартак» — 5:5 гэһэн тоотойгоор наадаһан байна.

★ **ФУТБОЛ.** Ороной түрүү һуури эзэлхээр үнгэргэгдэжэ байгаа наадаанда Ереванай «Арарат» 28 очкотой, түрүүлжэ ябана. Киевэй «Динамо» команда 27 очкотой хоёрдохи һуури эзэлбэ.

(ТАСС).

МАНАЙ СПОРТСМЕНКА ЭРХИМ ГЭГДЭЭ

Хүнгэн атлетикээр өөр хоорондын болон командаараа РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Нальчик хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаһан манай республикын спортсменүүдэй дундаһаа Мария Зырянова эрхим амжалта туйлаба. Ивалгын гидромелиоративна техникумэй физическэ хүмүүжүүлгын багша Мария Зырянова 400, 800 метрэй зайда урилдахадаа, бултаниие ахижа гараа. Тэрэ зайнуудаа 5.7,4—2.12,6 секунда соо гаталһан байгаа. Команданууд хоорондын дүн гаргахада, 26 командын дундаһаа манай республикын спортсменүүд 14-дэхи һуури эзэлбэ.

В БАДМАЕВ.

ҮШӨӨ НЭГЭ МАСТЕР

Һур харбалгаар «Труд» бүлгэмэй Центральна соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Москва хотодо үнгэргэгдэһэн юм. Манай республикын «Труд» бүлгэмэй суглуулагдамал командын гэшүүд — СССР-эй спортын мастернууд С. Тараскина, Д. Очирова, мастерта кандидадууд В. Итумнов, В. Абрамов, Б. Цыбиков, Л. Рандина болон бусад мүрысөөндэ хабаадалсаһан байгаа. Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ мастерта кандидадууд Людмила Рандина, Владимир Игумнов гэгшэд мэргэнээр харбажа түрүүлээ. манай нүгөөдэ спортсмен Борис Цыбиков хоёрдохи һуури эзэлһэн байба. Команданууд хоорондын дүн гаргахада, манай «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд түрүү һуурида гаража, шанда хүртэһэн байна.

Командын бусад гэшүүд, спортын мастернууд Д. Очирова С. Тараскина хоёр дүрбэдэхи, табадахи һуури эзэлһэн байба.

Эдиршүүлэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Ригэ хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадалсаһан Людмила Рандина, Владимир Постников гэгшэд дундуурхи һуури эзэлбэ.

Спортын мастерта кандидат Борис Цыбиков байгша ондо Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай спортын факультедэй студент болоһон. Тиин «Буревестник» бүлгэмэй нэрэһээ Эрхүү хотодо үнгэргэгдэһэн һур харбалгын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа түрүү һуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэһэн байна.

С. ЦЫМПИЛОВ.

УЛААН-БААТАР

Хүмүүжүүлгын асуудал зүбшэгдэнэ

ТАСС

Социалис оронуудай гэгээрэлэй министрнүүдэй конференци сентябриин 12-то Улаан-Баатарта нээгдээ. Ургажа ябаа үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын гол шухала асуудалнууд, гэгээрэлэй, дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай талаар харилсаа холбоогоо саашаданъ хүгжөөлгын асуудалнууд энэ конференци дээрэ зүбшэлэгдэжэ байна. Болгариин, Венгриин, ДРВ-гэй, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин делегацинууд, мүн СЭВ-эй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

СССР-эй дээдэ, тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин «Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ» гэһэн элидхэл түрүүшын заседани дээрэ хэбэ.

ХАНОЙ

Ф. Кастро Ханойдо

ТАСС

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рус түрүүтэй Кубын Республикын партийно-правительственна делегаци ПТВ-гэй ЦК-гай, ДРВ-гэй правительствын уряалаар хани ёһоор, албанай хэрэгээр сентябриин 12-то эндэ ерээ.

ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан. ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь, ДРВ-гэй Премьер-Министр Фам Ван Донг. ДРВ-гэй партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, дипломатическа корпусой гэшүүд, республикын ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд Ханойдохи Залам гэдэг аэропорт дээрэ Кубаһаа ерэһэн айлшадаа угтаба.

Кубын Республикын партийно-правительственна делегациие аэропорт дээрэ угталгын баяр ёһололой үедэ аха дүү хоёр ороной гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө, нацинуудай салют үгтөө.

НЬЮ-ЙОРК

Нью-Йоркдо митинг болобо

ТАСС

400 шахуу чилиецүүд, американецууд Чилидэ хэгдэһэн сэрэгэй урбалтада эсэргүү бурууушаалгын демонстраци ООН-ой штаб-квартирын байшангай дэргэдэ хэбэ. США-гай Коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн Анджела Дэвис митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

ПРАГА

ВФП-гэй мэдүүлгэ

ТАСС

Чилидэхи сэрэгэй урбалтые Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци профсоюзуудай ба бүхы дэлхэйн ажалшадай үмэнэһөө эрид бурууушаана гээд Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Чилиин национальна баялигуудые урдынхяараа мүлжэн хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргажа, хархис хүсэнүүдые дэмжэн, үгэсөө бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан уласхоорондын монополинуудай гэмтэ ябуулгануудые Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци бурууушаана.

КОПЕНГАГЕН

Данийн премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Чилиин хархис хүсэнүүдэй сэрэгэй урбалта тухай хэлэхэдээ, Даниин премьер-министр А. Йоргенсен ингэжэ мэдүүлбэ: «Урбалтын хэгдэхэдэ, сэрэгэй хунтын диктатура тогтоогдоно ааб даа. Демократическа үндэһэ һуури дээрэ социалис хүгжэлтэ туйлахын тула президент С. Альендиин хэһэн бүхы юумэ консервативна хүсэнүүдэй үгы хэһэн ушар баримтые бурууушааанаб».

ЧИЛИИН АРАДТАЙ АХА ДҮҮ... ЁҺООР ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛ...

Арадай нэгэдэлэй хуулита правительствада эсэргүүгээр сэрэгэй урбалта хэһэн хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые дэлхэйн ажалшад, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд эрид бурууушаан. Чилиин арадтай аха дүүгэй һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлнэ.

БЕРЛИН. Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө Чилиин арадай хэһэн тэмсэл хариин империалистнуудай дэмжэлгэ, тухиралга доро Чилиин хархис хүсэнүүд дарахые һэдэнэ гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. ГДР-эй коммунистнууд, бүхы ажалшад Чилиин арадай тала баримтална, тэдээнтэй интернациональна һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлнэ гээд СЕПГ-гэй ЦК тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын, Арадай нэгэдэлэй правительство хамгаалхын түлөө сэрэгэй урбалта хэгшэдтэ эсэргүү олониитын демонстраци үнгэргэхыень Коммунис ба социалис партинууд, зүүнэй үзэлтэй радикалнуудай хүдэлөөн, профсоюзай нэгэдэлнүүд Парижай ажалшадые уряалба.

БЕЛГРАД. Бүхы Латиин Америкын түбидэ боложо байһан хүгжэлтэ зогсоохые, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай, адли тэгшэ эрхын түлөө эндэхи оронуудай арадуудай хэһэн тэмсэл дарахые империализм оролдоно. Тиигэбэшье иимэ харата муухай ябуулганудаар түрүү хүгжэлтэ зогсоогдохогүйл.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудай демократическа бүхы хүсэнүүд Чилиин арадай правительствые бүрин дэмжэнэ гэжэ США-гай Компартиин национальна түрүүлэгшэ Г. Уинстон мэдүүлбэ.

Чилиин дотоодын хэрэгтэ бүдүүлигээр хамааралсажа байһан хариин монополинуудай, империалис бусад хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые Г. Уинстон эрид бурууушаагаа.

РИМ. (ТАСС). Италиин бүхы коммунистнууд, ажалшад Чилиин арадтай эбдэршэгүй һанал нэгэтэй юм гэжэ Италиин Компартиин Генеральна секретарь Энрико Берлингуэр мэдүүлбэ.

Альендиин хуулита правительствада эсэргүүгээр хэгдэһэн сэрэгэй урбалта бурууушаажа байһанаа Италиин ажалай бүгэдэ чиитын конфедераци мэдүүлһэн байна.

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). «Уласхоорондын империализмын туһаламжа, дэмжэлгэтэйгээр капиталис монополинууд, Чилиин ехэ буржуази, хархис сэрэгэйхид Арадай нэгэдэлэй правительствада эсэргүүгээр сэрэгэй урбалта хэбэ. Тиин эдэнэр Сальвадор Альендиин түлөө... гаа үгэһэн арадай һа... долые, хүсэл зоригые... гүй». — гэжэ Аргентинын Коммунис партиин мэ... дотор хэлэгдэнэ. ... хархис хүсэнүүдые т... уласхоорондын импер... Латиин Америкэдэ... люционно хүгжэлтэ... хые һэдэбэ.

МЕХИКЭ. (ТАСС). ...лиин арадай правите...тай һаналаа нэгэдэл... тинг Мексикын ниисл...тын ажалшад хээ. ... хэһэн Чилиин сэрэг...тые мэдэрхэгүй гэһэн... Мексикын правител... урда табиһан байна.

ТОКИО. (ТАСС). ... нэгэдэлэй правительств... гаалхын тула һаналаа... дэлгын уласхоорон... дэлөө дэлгэрүүлхые... найрамдалай, нацио... бэеэ дааһан байдалай, де...мократиин ба соц... мын түлөө тэмсэдэг бү... сэнүүдые Японой соц... парти уряалба.

НЬЮ-ЙОРК

ЧИЛИДЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, орон дотор сэрэгэй урбалта хэһэн үймөөшэдтэ эсэргүүсэн бодоһон Чилиин ажалшад зэбсэгтэ тэмсэл хэнэ. Хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд хунтые дэмжэдэг солдадуудтай дайлалдана. Урбалта хэгшэд хүдэлмэришэдтэ эсэргүүтээр танк, артиллери хэрэглэнэ. Урбалта хэгшэдэй мэдэлдэ байһан радиостанциин мэдээс... ёһоор, Сантьягын түбэ...тын зэбсэгтэ хүсэ... эсэргүү шанга сохилто... дэнэ. Ниислэл хото... «хүдэлмэришэдэй ба ...дуудай хоорондо шан...лалдаан болоо» гэжэ ...гэй корреспондент ма...бэ. Алуулһан, шарха...шье хүнүүд бии.

Зэбсэгтэ эсэргүүсэлт... гэдэһэнтэй дашарамд... хунтын зүгһөө хүдэ... шэдэй урда иимэ эрил... бигдаба: Сантьяго ша... тэмсэлээ средада Г... чэй сагаар 19-часта ... вагай сагаар 22 часта ... соогты гэбэ.

ТОКИО

Гол шухала зорил...

Мүнгэнэй үнэгүйтэл... соохо, юумэнэй үнэ ... хэмдэнь байлгаха, пр... ленна үлэгдэлнүүдээр ... рые бузарлахагүй гэх... асуудалнууд бидэнэй ... лүүлхэ гол шухала зо... нууд болоно гэжэ Я... премьер-министр К. Т... ороной бүхы 47 пре... рын губернаторнуудай ... лаан дээрэ мэдүүлбэ.

Ороной хото город... хүгжэлтэдэ нарин ха... табиха шухала гэжэ ... тэмдэглээ. Ехэ ехэ хото... тахи промышленна ... приятинуудые Японой ... сад районуудта нүүлгэ... хохо түсэбүүдые пра... ство зохёожо байна.

ЛОНДОН

Буһалгаан үргэлжэл...

Ноттингемдэхи вело... бүтээдэг заводой за... най ба профсоюзай т... лэгшэдэй хоорондохи ... рэлдөөнүүд ямаршье ... гүйгөөр дүүрээ. ... хүлһыень дээшэлү... ажаллаха арга болом... һайжаруулха эрилтэтэ... заводой хүдэлмэри... хоёр долоон хоногой т... соо буһалгаалжа ... Эрилтэнүүдэйнгээ хан... тар тэмсэлээ үргэлжэ... хэбди гэжэ буһалгаа... мэдүүлбэ.

ПАРИЖ

ПРЕЗИДЕНТ А. САДАДТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТАСС

Египедэй промышленна хүгжэлтэдэ Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжада үндэр сэгнэлтэ үгэнэбди гэжэ Египедэй Араб Республикын президент А. Садат «Мойд» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Баруун индустриальна хүгжэнгы оронуудһаа абажа шадаагүй юумэеэ СССР-һээ абаһан байнабди гэжэ президент мэдүүлбэ. Өөрын промышленность байгуулха ба экономикоёо хүгжөөхэдэмнай, Советскэ Союз манай орондо ехэ туһа хүргөө.

«Советскэ Союз ба Холбооото Штадууд хоорондоо адли гэжэ хэлэдэг хүнүүдэй тоодо орохогүйб», — гэжэ А. Садат тэмдэглэбэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухайда СССР-эй, США-гай бэелүүлдэг политика зэргэлүүлэн хаража үзэхэдөө, Вашингтон добтолхы буу зэбсэгээр Израилиие хангадаг, тэрээндэ экономическа туһаламжа үзүүлдэг гэжэ АРЕ-гэй президент хэлээ. Иимэ туһаламжа, дэмжэлгэ абангүй, Тель-Авив эзэрхэг туримхэй политикаяа бэелүүлжэ шадахагүй байгаа бшуу. Дүтын Зүүн зүгтэ өөһэдынгөө аша туһа хамгаалхын тула Холбооото Штадууд Израилиие түшэг бааза болгон хэрэглэнэ гээд тэрэ мэдүүлбэ.

СССР тухайда хэлэхэ болоо һаа, Египет тэрэнэй бааза бэшэ. Советскэ Союз «иимэ эрилтэ хэзээдэшье бидэнэй үмэнэ табяагүй».

Дүтын Зүүн зүгэй шахардуу байдалые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө Советскэ Союз залан сэхээр тэмсэнэ гэжэ президент Садат тэмдэглээ.

Сэрэгэй бүлэгүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой IV конференциин хүдэлмэриин дүнгүүд тухайда хэлэхэдээ, туйлагдаһан һайн үрэ дүнгүүдээрнь сэдьхэлээ ханангы байһанаа А. Садат мэдүүлбэ.

«Бидэ альганайшье зэргэ газараа алдахагүйбди. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхые оролдохобди», — гэжэ президент хэлэһэн байна.

ГАВАНА

Рауль Кастрын хэлэһэн үгэ

ТАСС

600 мянга шахуу хүниие нэгэдүүлһэн профсоюзай тон шухала эмхи орон дотор байгуулагдаа гэжэ Кубын Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь, Революционно правительствын премьер-министрэй нэгэдэхи орлогшо Рауль Кастро Кубын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй национальна профсоюзай учредительнэ конференци дээрэ тэмдэглэбэ.

Мүнөө 1 миллионһоо үлүү хүн ороной хүдөө ажахыда хүдэлнэ гэжэ Р. Кастро мэдүүлээ. Хүдэлмэриин хүсэнэй ургаха тудам экономикын энэ һалбари улам хүгжэхэ байна. Мүнөө үедэ сахарай тростник хуряалгые оньһожоруулха, үнеэдые оньһон аргаар һааха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ гэз.

Мэнэ һаяхан байгуулагдаһан профсоюзые бэхижүүлхэтэйгээ хамта тус һалбариин ажалшадай дунда партиин нүлөө үргэдхэхэ шухала гэжэ Р. Кастро хэлэбэ. Марксистско-ленинскэ манлайн зэргэнүүдые нэмээхээр ажалшадай дундаһаа шэнэ гэшүүдые абажа, партийна эмхинүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлээ.

Өөрынь үнэ сэн хямдаруулан, ажалай гаргаша доошолуулан, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ шухала гэжэ Р. Кастро мэдүүлбэ.

Конференциин хүдэлмэридэ хабаадажа байгаа СССР-эй хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай делегациие элидхэлшэ халуунаар амаршалба.

ПРАГА

Хэблэлнүүдэй директорнүүдэй зүблөөн

ТАСС

Социалис оронуудтахи учебнигүүдые ба һуралсалай туһалбаринуудые хэблэн гаргадаг хэблэлнүүдэй директорнүүдэй уласхоорондын зүбшэлэлгын зүблөөн эндэ нээгдэбэ.

Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй, ЧССР-эй, Югославиин түлөөлэгшэд хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсаха, һуралсалай туһалбаринуудые түсэблэхэ ба хэблэхэ талаар харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ тухай асуудалнуудые зүбшэхэ байна гээд ЧТК агентство дамжуулна.

ИСЛАМАБАД

Предприятинууд гүрэнэй мэдэлдэ оробо

ТАСС

Ургамалай тоһо бүйлуулха предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай хуулиин проект Пакистанай Национальна ассамблей баталаа. Энэ хуулиин проектын үндэһөөр, үмсын 26 фабрика гүрэнэй мэдэлдэ оробо.

САГАЙ УЛАРИЛ

Үнгэрһэн хоногой туршада Сэлэнгэ мүрэн Хяагтын адаг шадар 4 сантиметрээр нэмэжэ, 50 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэһэн байба. Харин Новоселенгинск шадар уһанай үер 16 сантиметрээр хорожо, 574 сантиметр болоһон. Улаан-Үдэдэ 18 сантиметрээр нэмэжэ, 283 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэһэн байна. Мүн Никольско тосхон шадар 14 сантиметрээр нэмэжэ, хамтадаа 250 сантиметр болоһон, Мурзинодо уһанай нэмэсэ, хоросо тэрэл хэмдээ байба.

Мүнөөдэр Хяагтын адагһаа Улаан-Үдэ хүрэтэр 8—10 сантиметрээр үерэй уһан һууха зэргэтэй.

Зэдэ, Хёлго, Сүхэ, Үдэ, Баргажан голнууд хоногой туршада 5—10 сантиметрээр һуужа үргэлжэлһөөр.

Н. АФОНИНА,

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Һургуулиин интернат» — түрүү бэшэг. «Шиидхэхы, гурбадахи» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Манай шухала борилгонууд» — Н. Батомункуевай статья. «Дээгүүр тоо, баримтануудтайшье һаа...» — Г. Шелковниковой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүбсаһа шэнэлжэ оёхо гээшэ — нарин хэрэг» — Н. Андреевагай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нюатаг нютагай һонин. Спорт. Фельетон.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

17.00 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай фильм (6-дахи сери). 18.15 — «Манай гэртэ» гэһэн телевизор харагшадай захилаар зохёогдоһон хүгжэмтэ программа. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — Телепанорама. 19.50 — Түрэлхидтэ зорюулагдаһан хөөрэлдөөн. 20.10 — «Хоолос» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга (буряадаар). 20.40 — Концерт.

«Орбита» харуулна:

21.10 — «Хоридохи хабар» — телевизионно документальна фильм. 21.40 — Танай захилаар кинокомеди харуулагдаха. «Три товарища» — уран һайханай фильм.

«Буряад үнэн» ... коллектив өөрын ... дэлмэрилэгшэ Т... живагай хайрата **Елена Алек... ФЕДОРОВАГ...** наһа бараһан ... гэр бүлынхидтэнь, ... хидтэнь гүнзэгы ... талаа мэдүүлнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1973 оной сентябриин 14. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00571. Заказ ...